

РАЗЛИЧИЯ В РАЗВИТИЕТО И КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТ НА ОБЩИНИТЕ В РЪБЪЛГАРИЯ ПРЕЗ ПЕРИОДА 2000-2002 Г.²

Отразени са резултати от изследване на равнището на социално-икономическото развитие на общините в страната за периода 2000-2002 г. Използваната методика включва двукратно използване на таксономичния метод – при определяне на обобщаващи измерители, характеризирани отделни аспекти в развитието; при определяне на интегрална оценка, характеризираща равнището на развитие на общините. На тази основа е извършена подредба и групиране и са направени сравнения с предходни периоди.

Изследвани са устойчивостта в развитието, потенциалът и конкурентоспособността на общините в България.

JEL: R12, R50; O18

Общините са основни териториални единици в България (NUTS IV), при които взаимодействието “природа – общество – човек” се проявява особено силно. Със своята пространствена определеност и потенциал (природен и антропогенен) всяка община е достигнала определено социално-икономическо равнище на развитие. Неговото изследване и анализиране дава възможност за оценяване на различията между общините и извеждане на основни тенденции в тяхното развитие. Едновременно с това за всяка община се очертават онези аспекти в развитието, по които тя има по-добри позиции или изостава.

Целта на изследването е да се установи равнището на социално-икономическо развитие на общините за периода 2000-2002 г. и на тази основа те да се подредят и групират, да се направят сравнения с предходни периоди и да се обобщат изводи за очертаните са тенденции и проблеми. Специално внимание е отделено на устойчивостта в развитието на общините и тяхната конкурентоспособност.

1. Методика на изследването

Социално-икономическите различия между общините в страната се изследват с помощта на утвърдена методика, в основата на която е таксономичният метод.³ Общините се представят като многомерни обекти, а сравняването се извършва спрямо фиктивна община, която се характеризира

¹ Нина Янкова е ст.н.с. II ст. д-р в Икономически институт на БАН, секция “Регионална и секторна икономика”.

² Тази студия е част от научно-изследователския проект “Мониторинг на социално-икономическите и екологичните различия на общините в Р България за периода 2000-2002 г.” на Икономическия институт на БАН.

³ Плюта, В. Сравнительный многомерный анализ в экономических исследованиях. Методы таксономии и факторного анализа. М., Статистика, 1980.

с екстремални (максимални или минимални) значения за отделните показатели. Използваният метод е изграден въз основа на принципа за кластеризация и се отнася към математическите детерминирани методи с количествено оценяване на сходството. Аналитичният запис на таксономичния метод е представен в Приложение 1.

Изследването протича в следната последователност. Най-напред таксономичният метод се прилага за оценяване на отделни аспекти от развитието на общините, а именно: икономическо състояние; финансово състояние; социален статус на населението и инфраструктура, в резултат от което се получават съответни обобщаващи оценки. Въз основа на тях и на показатели за равнището на безработица и динамика на населението отново с помощта на таксономичния метод се получава интегрална оценка, характеризираща равнището на социално-икономическо развитие на всяка община. Като обобщаващите, така и интегралната оценка се изменят в интервала от 0 до 1 и само за силно изоставащите в своето развитие общини могат да вземат стойности, по-големи от единица.

Определянето на интегралната оценка по отделни години на периода 2000-2002 г. дава възможност за намиране на съответните трансформирани оценки. На тази основа се определя средна трансформирана оценка за разглеждания период. Различията в значенията на средната трансформирана интегрална оценка характеризират различията в равнището на социално-икономическо развитие на общините.

Стремежът към усъвършенстване на използваната система от показатели и отделянето на нови общини (за разглеждания период само община Куклен) са основните причини за разглеждане на застъпващи се тригодишни периоди при изследване на социално-икономическите различия между общините.

2. Подреждане на общините по равнище на социално-икономическо развитие за периода 2000-2002 г.

Равнището на социално-икономическо развитие на общините в България за периода 2000-2002 г. се изследва въз основа на обобщаващи измерители и единични показатели, както следва:

X1 – обобщаващ измерител за *икономическото състояние* на общината, формиран въз основа на показателите данък доход на физически лица на един жител в трудоспособна възраст; данък за общината на един жител в трудоспособна възраст; земеделски и горски територии на един жител в трудоспособна възраст;

X2 – обобщаващ измерител за *състоянието на местните финанси*, формиран въз основа на показателите собствени приходи на 1 жител; относителен дял на собствените приходи; разходи на 1 жител;

X3 – обобщаващ измерител за *социалния статус* на общината, формиран въз основа на показателите данък доход на физически лица на 1 жител; социални помощи на 1 жител; относителен дял на населението с режим на водоползване;

X4 – *равнище на безработица (%)*;

X5 – обобщаващ измерител за *инфраструктура*, формиран въз основа на показателите относителен дял на територията за транспорт и инфраструктура; гъстота на общинската пътна мрежа; относителен дял на водоснабденото население;

X6 – *изменение в броя на жителите* на общината спрямо 1990 г.

Необходимо е да се посочи, че поради характера на общинските инвестиции (краткосрочни и сравнително малки по обем) при отразяване на инвестиционната активност на общината са възможни два подхода. При *първия* се приема, че инвестиционната активност характеризира равнището на социално-икономическо развитие на общините и съответният обобщаващ измерител се включва при определяне на интегралната оценка. Този подход бе използван при оценяване равнището на социално-икономическо развитие на общините в страната за периода 1998-2000 г. Проведени разчети за 1998 г. показват, че включването на инвестиционната активност при определяне на интегралната оценка не променя съществено подредбата на общините. Коефициентът на рангова корелация на Спирман, който има значение 0.9464, също потвърждава това.⁴ При *втория* подход инвестиционната активност се разглежда като резултат от достигнатото равнище на развитие и предпоставка за по-нататъшно развитие на общината. В този мониторинг е застъпен вторият подход.

По отношение на използваните показатели, характеризиращи инфраструктурата на общината, също има съществени промени. В предишни изследвания се разглеждаха качествени характеристики за транспортна съоръженост на територията, гъстота на пътната мрежа, степен на изграденост на електросистемата и степен на задоволеност на населението с питейна вода, а в сегашното – количествено зададени показатели и по този начин има възможност за по-точно оценяване инфраструктурата на общините. Във връзка с това се коригира и показателят “гъстота на общинската пътна мрежа”, с което се цели отразяване влиянието на броя на населените места в общините.

Независимо от посочените промени извършените повторни разчети за 2000 г. показват, че подредбата на общините по равнище на развитие в много голяма степен се запазва. Съответният коефициент на рангова корелация на Спирман има значение 0.9123, което характеризира устойчивостта на подредбата.

Резултатите от проведеното изследване на равнището на социално-икономическо развитие на общините в България за периода 2000-2002 г. са представени в Приложение 2, където общините са подредени по области, и в Приложение 3, където те са подредени според равнището им на социално-икономическо развитие.

На табл. 1 са представени значенията на интегралните оценки и съответните рангове за средните показатели на страната, разглеждани като отделна “община”, както и екстремалните значения и съответните разлики $d_{\max} - d_{\min}$ по години на изследвания период. Средните показатели за страната за 2000, 2001 и 2002 г. заемат съответно 39-то, 42-ро и 44-то място,

⁴ Социално-икономически различия между общините в Р България (колектив). С., 2003.

което показва *нарастване на броя на общините с равнище на развитие над средното*. Този резултат разкрива положителна тенденция в развитието на общините в сравнение с предходния период, при който броят на общините с равнище на развитие над средното за страната за 1998, 1999 и 2000 г. е съответно 37, 34 и 33. Различният брой общини с такова равнище на развитие за 2000 г. (33 и 39) се обуславя от посочените причини, а именно: при определяне на интегралната оценка не се включва инвестиционната активност и инфраструктурата на общините се оценява въз основа на количествено зададени показатели.

Таблица 1

Значения на интегралните оценки d_{cp}, d_{max}, d_{min}				
Година	d_{cp}	d_{max}	d_{min}	$d_{max} - d_{min}$
2000	0.7681 (39-то място)	1.0086 (Джебел)	0.3202 (Челопеч)	0.6884
2001	0.8055 (42-ро място)	1.0088 (Джебел)	0.5324 (Девня)	0.4764
2002	0.8156 (44-то място)	1.0060 (Джебел)	0.5376 (Несебър)	0.4684

В съответствие с използвания методически подход равнището на развитие на общините се оценява спрямо фиктивна община с най-добри характеристики. Колкото по-близо е конкретна община до фиктивната, т.е. колкото по-малко е значението на съответната интегрална оценка, толкова е по-напред в подредбата и съответно колкото е по-голямо значението на интегралната оценка, толкова е по-назад в подредбата. От табл. 1 се вижда, че община Джебел запазва своето последно място.

За общините, които са най-напред в подредбата, се отчитат следните промени: община Челопеч отстъпва първото място и през 2001 г. на първо място е община Девня, а през 2002 г. – община Несебър. За разглеждания период община Несебър се е придвижила от 11-то място през 2000 г. на 4-то през 2001 г. и на първо през 2002 г. Аналогични положителни промени се отчитат и за други приморски общини: Приморско (10-2-2); Балчик (16-8-6); Царево (28-20-17); Малко Търново (48-41-23) и Поморие (63-35-27).

Интегралните оценки на общините с ранг 1 по години на изследвания период характеризират отстоянието от фиктивната община, спрямо която се извършва сравняването. За изследвания период значението на d_{min} нараства от 0.3202 за 2000 г. за община Челопеч на 0.5324 за 2001 г. за община Девня и на 0.5376 за 2002 г. за община Несебър, което е указание за отдалечаване от фиктивната община, т.е. няма община в страната, която се характеризира с екстремални значения за всички показатели. Приведените данни показват още, че общините Девня и Несебър като първи в подредбата за 2001 и 2002 г. са твърде далеч от фиктивната община, но на приблизително едно и също разстояние от нея – съответно 0.5324 и 0.5376. Поради това при сравнително близки значения за d_{max} по години на изследвания период (1.0086; 1.0088; 1.0060) разликата $d_{max} - d_{min}$ намалява от 0.6884 за 2000 г. на 0.4764 за 2001 г. и на 0.4684 за 2002 г. Това дава

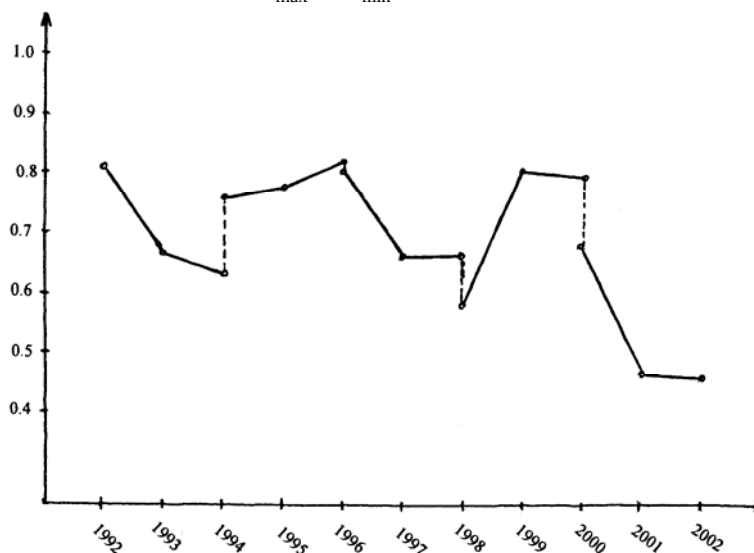
възможност да се направи изводът, че за периода 2000-2002 г. се очертава тенденция към намаляване на различията в равнището на социално-икономическо развитие на общините у нас.

Резултати от предходни изследвания показват, че за периода на преход към пазарна икономика и промяна в системата на управление, когато усилията за промяна са насочени основно на макроравнище, при нестабилна макроикономическа среда различията между общините намаляват, а при стабилна – нарастват. В съответствие с това, тъй като за разглеждания период макроикономическата среда може да се характеризира като стабилна, влиянието на регионалните условия и фактори, а следователно и различията между общините би трябвало да нараснат. Резултатите от това изследване обаче показват съществено намаляване на разликата $d_{\max} - d_{\min}$ за 2001 г. спрямо 2000г. и слаба намаляване през 2002 г. спрямо 2001 г. Това дава основание за лансиране на хипотеза, според която различията в равнището на развитие на общините в страната по застъпващи се тригодишни периоди периодично се променят – ако за даден тригодишен период намаляват (респ. нарастват), за следващия период нарастват (респ. намаляват). Проведените досега изследвания⁵ на равнището на социално-икономическо развитие на общините в България за периода 1992-2002 г. са в подкрепа на такава хипотеза.

Значенията на разликата $d_{\max} - d_{\min}$ по години на периода 1992-2002 са отразени на фиг. 1.

Фигура 1

Значения на разликата $d_{\max} - d_{\min}$ по години за периода 1992-2002г.

⁵ Янкова, Н. Различия и устойчивост в развитието на общините в Р България за периода 1996-1998 г. – Икономически изследвания, 2002, № 2, с. 5; Социално-икономически различия между общините в България ...

От графиката ясно се вижда редуване на периоди на нарастване и периоди на намаляване на различията в равнището на социално-икономическо развитие на общините в страната. Поради това *има основания да се очаква, че за следващия тригодишен период – след 2002 г., различията в равнището на развитие на общините ще се увеличават.* Като допълнителни аргументи в подкрепа на такава теза могат да се посочат различията в потенциала на общините, които обективно съществуват, и процесът на финансова децентрализация, стартирал от 2003 г.

Подредбата на общините за периода 2000-2002 г. е сравнително устойчива. При 129 общини разликата в ранговете за 2000-2002 г. е до 13 пункта, което се равнява на 5% от общините на страната. Значението на съответния коефициент на Спирман е 0.9422, което също потвърждава устойчивостта в подредбата.

Включването на средните показатели за страната като отделна "община" дава възможност за групиране на общините. В първа група са тези с равнище на развитие над средното, във втора – до 50% под него, а в трета – над 50% под средното за страната. В годините на преход към пазарна икономика и промяна в системата на управление последната група се характеризира като общини в критично социално-икономическо състояние. В това изследване тези общини се разглеждат като изоставащи в своето развитие.

Таблица 2

Разпределение на общините по групи и области за периода 2000-2002 г.

Области	Брой общини	Първа група („развити“)	Втора група („средни“)	Трета група („изоставащи“)
Видин	11	-	8	3
Враца	10	1	4	5
Монтана	11	-	4	7
Велико Търново	10	2	7	1
Габрово	4	1	3	-
Ловеч	8	1	7	-
Плевен	11	-	8	3
Русе	8	-	5	3
Варна	12	5	7	-
Добрич	8	2	5	1
Разград	7	-	2	5
Силистра	7	-	6	1
Търговище	5	-	3	2
Шумен	10	-	6	4
Бургас	13	8	4	1
Сливен	4	-	4	-
Ямбол	5	-	5	-
Кърджали	7	-	1	6
Пазарджик	11	1	9	1
Пловдив	17	4	13	-
Смолян	10	-	7	3
Стара Загора	11	2	7	2
Хасково	11	-	9	2
Благоевград	14	1	10	3
Кюстендил	9	2	7	-
Перник	6	-	6	-
Софийска	22	9	13	-
София-град	1	1	-	-
Общо	263	40	170	53

От табл. 2 се вижда, че в първа група са 40 общини, във втора – 170, а в трета – 53. В сравнение с предходния период 1998-2000 г., при който разпределението на общините е съответно 33, 141 и 88, се констатира *нарастване на броя на общините от първа и втора групи и намаляване в трета, което безспорно е положителна тенденция в тяхното развитие.*

Както посочихме, към първа група се отнасят 40 общини, сред които присъствието на приморските общини е значително. При това трябва да се отбележи, че списъкът на общините в първа група е сравнително устойчив, тъй като 29 от тях и за предходния период 1998-2000 г. са били в нея. Отпаднали са общините Белово (обл. Пазарджик), Рила, Чавдар и Панагюрище, а са се присъединили 11 общини. В резултат от това броят на общините от първа група от 33 за периода 1998-2000 г. нараства на 40 за 2000-2002 г.

Към втора група се отнасят 170 общини, средните трансформирани интегрални оценки на които са в интервала [0.6062-0.8025], а в трета група – 53 общини с оценки в интервала [0.8030-1.000].

Разпределението на общините по групи и области е твърде неравномерно. В половината от областите няма общини с равнище на развитие над средното за страната, а в 10 области няма изоставащи общини. С най-голям брой изоставащи общини са областите Враца (5 от 10), Монтана (7 от 11), Разград (5 от 7) и Кърджали (6 от 7).

Въз основа на резултатите от изследването на равнището на социално-икономическо развитие на общините и междуобщинските различия за периода 2000-2002 г. могат да се направят следните по-важни изводи и оценки:

- Намаляват различията в равнището на социално-икономическо развитие на общините в България.
- С най-голям брой изоставащи общини са областите Враца, Монтана, Разград и Кърджали.
- Очертава се тенденция на периодично нарастване и намаляване на различията в равнището на социално-икономическо развитие на областите в страната, в съответствие с която в перспектива трябва да се очаква увеличаване на различията в равнището на социално-икономическо развитие на общините.

3. Изследване на устойчивостта в развитието на общините за периода 2000-2002 г.

Устойчивостта в развитието на общините се изследва при използване на следната работна хипотеза: *една община е в устойчиво състояние, ако рангът ѝ според интегралната оценка съвпада с ранговете по обобщаващите оценки.*

Степента на неустойчивост в развитието на i – та община се определя с коефициента

$$K_i = \sum_{j=1}^k |r_i - r_{ij}|,$$

където с r_i е означен рангът на i – та община според интегралната оценка, а с r_{ij} - ранговете според обобщаващите оценки и единичните измерители (к на брой).

Резултатите от проведени досега изследвания на устойчивостта в развитието на общините показват, че няма община в страната, за която коефициентът K_i има значение нула, т.е. ранговете според обобщаващите оценки да съвпадат с ранга според интегралната оценка. Промяната в степента на неустойчивост се оценява чрез разликата в значенията на измерителя K_i за началната и крайната години на изследвания период.

Развитието на конкретна община според промяната в подреждането и степента на неустойчивост се извършва по един от следните четири теоретични модела:

I модел – общината отива по-напред или запазва своя ранг, а степента на неустойчивост намалява;

II модел – общината отива по-назад и степента на неустойчивост намалява;

III модел – общината отива по-напред или запазва своя ранг, а степента на неустойчивост нараства;

IV модел – общината отива по-назад и степента на неустойчивост нараства.

На табл. 3 е представено разпределението на общините по области според вида на теоретичния модел, по който са се развивали.

Таблица 3

Разпределение на общините по области според теоретичния модел за развитие

Области	Брой общини	Първи модел	Втори модел	Трети модел	Четвърти Модел
Видин	11	1	2	2	6
Враца	10	3	2	2	3
Монтана	11	3	3	1	4
Велико Търново	10	4	4	1	1
Габрово	4	1	-	1	2
Ловеч	8	1	1	4	2
Плевен	11	1	5	1	4
Русе	8	2	1	2	3
Варна	12	3	3	3	3
Добрич	8	-	3	3	2
Разград	7	1	2	1	3
Силистра	7	3	2	1	1
Търговище	5	1	3	1	-
Шумен	10	4	1	1	4
Бургас	13	4	2	5	2
Сливен	4	1	2	1	-
Ямбол	5	1	2	1	1
Кърджали	7	-	2	3	2
Пазарджик	11	6	1	3	1
Пловдив	17	7	-	5	5
Смолян	10	1	-	5	4
Стара Загора	11	2	2	5	2
Хасково	11	1	3	3	4
Благоевград	14	4	1	7	2
Кюстендил	9	4	1	3	1
Перник	6	1	3	-	2
София-област	22	4	7	5	6
София-град	1	1	-	-	-
Общо	263	65	58	70	70

По първи теоретичен модел са се развивали 65 общини, по втори – 58, по трети и четвърти – по 70 общини. В сравнение с броя на общините за предходния тригодишен период 1998-2000 г.⁶, които са съответно 60, 53, 66 и 83, промените най-общо могат да се оценят като положителни. Нараства броят на общините, които са се развивали по I и III теоретични модели, и на тези, които са се развивали по II теоретичен модел, а броят на общините, които са се развивали по IV модел, намалява от 83 на 70.

Степента на неустойчивост в развитието на общините за периода 2000-2002 г. се повишава слабо. За 2000 г. средното значение на коефициента K_i е 310.25, а за 2002 г. – 320.21. Тук е необходимо да се посочи, че нарастването на степента на неустойчивост в развитието на общините не трябва винаги да се разглежда негативно. За общините, които са се развивали по III теоретичен модел, това нарастване се дължи на по-предните места, които те заемат по отделни аспекти в развитието. В резултат те се предвиждат напред в подредбата. Запазването на по-предните позиции при тези общини изисква целенасочени усилия за развитието и на онези аспекти, по които те изостават. В този смисъл нарастването на степента на неустойчивост за общините, които са се развивали по III теоретичен модел, трябва да се разглежда позитивно.

За общините, които са се развивали по IV модел обаче, нарастването на степента на неустойчивост трябва да се разглежда негативно, защото се обуславя от значително изоставане по отделни аспекти в развитието. За изоставащите в своето развитие общини, т.е. за тези от III група, при които значението на средната трансформирана интегрална оценка за периода е с над 50% под средното за страната, е необходимо подпомагане и провеждане на целенасочена регионална политика, защото със собствени сили тези общини трудно биха са справили. Различията между общините съществуват обективно. Винаги ще има първи и последни в подредбата. Проблемът е тези различия да бъдат в приемливи граници.

Разпределението на общините според теоретичния модел, по който са се развивали, е сравнително равномерно по области (вж. табл. 3). Едновременно с това е необходимо да се посочи, че то е доста по-различно от съответното разпределение за предходния тригодишен период 1998-2000 г. Това показва, че когато конкретна община е отишла твърде напред в подреждането, през следващия период търси назад своето "равновесно" място и обратно.

По принцип съществуват 16 възможни начина за развитие на община за два съседни периода (табл. 4).

Таблица 4

Варианти за развитие на община за два съседни периода*				
Теоретичен модел	Първи (I)	Втори (II)	Трети (III)	Четвърти (IV)
Първи (I)	I-I	I-II	I-III	I-IV
Втори (II)	II-I	II-II	II-III	II-IV
Трети (III)	III-I	III-II	III-III	III-IV
Четвърти (IV)	IV-I	IV-II	IV-III	IV-IV

* Първата цифра показва вида на теоретичния модел, по който се е развивала общината през първия, а втората – през втория период.

⁶ Социално-икономически различия между общините в България ..., с. 18.

Проведеното изследване показва, че всички представени на табл. 4 начини за развитие на община за два съседни периода са възможни. Както посочихме, преминаването от един към друг теоретичен модел за развитие при всяка конкретна община е свързано с търсене на "равновесното" ѝ място в подредбата. Поради това определен интерес представляват общините, които са се развивали по един и същи теоретичен модел за двата периода 1998-2000 г. и 2000-2002 г.

Според първи теоретичен модел, т.е. общината отива по-напред в подредбата и степента ѝ на неустойчивост намалява, са се развивали 13 общини. Сред тях с най-голяма промяна в подредбата (вж. Приложение 2) са общините: Маджарово (Хасковска обл.), която през 2002 е с 59 пункта по-напред в подредбата в сравнение с 2000 г.; Антон (Соф. обл.) – с 32 пункта по-напред; Златарица – с 20 пункта; Антоново (Търг. обл.) – 16 пункта; Раковски (Плов. обл.) – 15 пункта; Царево – 11 пункта; Пловдив – 9 пункта; Пазарджик – 8 пункта; Своге – 6 пункта, София-гр. – 4 пункта и т.н.

В сравнение с 2000 г. през 2002 г. община Маджарово е подобрила съществено своите позиции по отношение на икономическото, финансовото и социалното състояние. При инфраструктурата и динамиката на населението не се отчитат съществени промени, а по равнище на безработица от 13-то място през 2000 г. тя отива на 186-то място през 2002 г. Поради това от 163-то място в подредбата за периода 1998-2000 г. общината отива на 182-то място в подредбата за изследвания период 2000-2002 г. Приведените резултати показват, че една община може да се развива по първи теоретичен модел за два съседни периода и въпреки това да отиде назад в подредбата. Това е възможно, защото се разглежда нейното развитие на фона на всички общини в страната.

За община Антон по-съществени промени се отчитат при социалния статус и динамиката на населението. От 232-ро място за 2000 г. (според обобщаващата оценка за социално развитие) през 2002 г. общината заема 147-мо място, а според промяната в динамиката на населението от 118-то отива на 12-то място. Като цяло, от 92-ро място за периода 1998-2000 г. тя отива на 57-мо място за 2000-2002 г.

Община Антон е една от най-малките в страната. Към 31.12.2002 г. тя има население 1796 човека и се състои само от едно населено място. Според проведеното изследване на потенциала на общините за 2000 г.⁷ община Антон се нарежда на 208 място. Това показва, че тя има ограничени възможности за развитие, но въпреки това отива напред в подредбата. Като основна причина за това трябва да се посочи използваният механизъм за финансиране на общините и близостта ѝ до община Пирдоп, която заедно с общините Златица, Чelopeч и Мирково формират регион, в който е съсредоточено медодобивното производство в страната.

Въпреки констатираните положителни промени в развитието на община Антон за периода 1998-2002 г. има основания да се очаква, че с развитието на процеса на финансова децентрализация в страната това ще се промени. Малките общини с нисък потенциал ще изпитат най-големи затруднения. И докато в началото на прехода към пазарна икономика всички общини

⁷ Социално-икономически различия между общините в България ..., с. 183.

функционираха в “режим на оцеляване” и отделянето на малки общини може да се разглежда като “крачка” в правилна посока, в бъдеще съдбата на малките общини с нисък потенциал ще бъде поставена на изпитание.

По *втори* теоретичен модел, според който общината отива по-назад в подредбата и степента ѝ на неустойчивост намалява, за периодите 1998-2000 г. и 2000-2002 г. са се развивали само 6 общини. С най-голямо придвижване назад са общините: Червен бряг (от 150-ро място през 2000 г. на 169-то място през 2002 г.); Ивайловград (от 114-то на 131-во място) и Разград (от 73-то на 86-то място).

Посочените общини са със сравнително еднакъв потенциал. По данни за 2000 г. те се нареждат на 74-то, 70-то и 76-то място. Въпреки това по равнище на социално-икономическо развитие за периода 2000-2002 г. те се нареждат съответно на 149-то, 120-то и 81-во място. Приведените данни показват, че навярно само община Разград търси своето “равновесно” място в подредбата. Останалите две общини изостават в своето развитие, като това изоставане е доста по-голямо при община Червен бряг в сравнение с община Ивайловград.

Когато една община твърде дълго се развива по втори теоретичен модел, в повечето случаи това трябва да се разглежда като негативна тенденция. Намаляването на степента на неустойчивост е свързано с търсене на “равновесното” място все по-назад в подредбата, т.е. общината изостава в своето развитие на фона на всички общини в страната. За преодоляване на такава тенденция при условията на финансова децентрализация на общините вниманието на общинските управи трябва да се насочи към по-пълното използване на съществуващия природен и антропогенен потенциал при съблюдаване на екологичните изисквания.

По *трети* теоретичен модел са се развивали 18 общини. Сред тях са приморските общини Аксаково, Бяла (Вн) и Созопол; богатите на минерални извори общини Кюстендил и Сандански; планинските общини Смолян, Копrivщица, Долна баня и Омуртаг. С най-голямо придвижване напред в подредбата са общините Бяла (Вн), която от 110-то място за 2000 г. отива на 30-то за 2002 г.; Омуртаг – от 257-мо на 194-то място; Копrivщица – от 70-то на 28-мо и Долна баня – от 213-то на 185-то място.

Общините Бяла (Вн) и Копrivщица по потенциал за 2000 г. се нареждат съответно на 213-то и 200 място. Въпреки това за периода 2000-2002 г. те заемат 30-то и 27-мо място, т.е. с равнището им на развитие е над средното за страната. Като основна причина за посоченото несъответствие между потенциал и равнище на развитие, което тук се проявява позитивно, е необходимо да се посочи използваната система от показатели, с помощта на която се оценява потенциалът. Тя е подбрана така, че дава най-обща оценка за потенциала на общините. Допълнителните “екстри”, които всяка отделна община има, не се отчитат. Общините Бяла (Вн) и Копrivщица несъмнено имат такива “екстри”, което обяснява по-предните позиции в подредбата и развитието им по трети теоретичен модел за разглеждания период 2000-2002 г.

По потенциал община Омуртаг за 2000 г. се нарежда на 52-ро място, но въпреки това по равнище на социално-икономическо развитие се нарежда на 257-мо място. Това също е несъответствие между потенциал и равнище на

развитие, но тук то се проявява негативно. За периода 2000-2002 г. общината се нарежда на 236-то място (вж. Приложение 2). Аналогично е развитието и на община Долна баня. Като сравнително малка община, защото се състои от едно населено място, и "млада", защото като самостоятелна община съществува от средата на 90-те години, развитието ѝ може да се характеризира като сравнително успешно на фона на всички общини в страната. За периода 2000-2002 г. тя се нарежда на 190-то място по равнище на социално-икономическо развитие.

По *четвърти* теоретичен модел, според който общината отива назад в подредбата и степента на неустойчивост нараства, са се развивали 17 общини. Сред тях с най-големи промени в подредбата за периода 2000-2002 г. са общините: Ихтиман (от 31-во място през 2000 г. отива на 63-то през 2002 г.); Родопи (от 23-то на 51-во място); Радомир (от 113-то на 136-то) и Берковица (от 128-мо на 150-то място). Според оценката на потенциала за 2000 г. тези общини се нареждат съответно на 60-то, 64-то, 112-то и 94-то място. При отчитане на взаимодействието, което съществува между потенциал и равнище на развитие, промените за общините Ихтиман и Родопи трябва да се оценяват позитивно, а за общините Радомир и Берковица – негативно.

Проведеното изследване на равнището на социално-икономическо развитие на общините в страната показва, че най-голямо придвижване назад в подредбата за периода 2000-2002 г. се отчита за общините Ген. Тошево (с 92 пункта назад), Вълчи дол (85 пункта), Болярово (73), Стралджа (70), Сухиндол (67), Макреш (65), Симитли (58), Кула (54), Сливница (50 пункта) и т.н. (вж. Приложение 2). При това за двата съседни периода 1998-2000 г. и 2000-2002 г. посочените общини са се развивали, както следва: община Сливница по схемата I-IV; общините Кула и Долна Митрополия – II-IV; общините Вълчи дол, Ген. Тошево, Болярово и Стралджа – III-II; община Симитли – III-IV, а общините Макреш и Сухиндол – IV-II.

С най-големи промени напред в подредбата за периода 2000-2002 г. са общините Бяла (Вн) (с 80 пункта напред); Стрелча (72 пункта); Априлци (69); Бр. Даскалови (65); Омуртаг (63); Батак (62); Маджарово (59) и т.н. От посочените общини по схемата I-I се е развивала само община Маджарово; по схемата I-III – община Батак; по схемата II-I – община Стрелча; по схемата III-III – общините Бяла (Вн) и Омуртаг; по схемата IV-I – община Бр. Даскалови и по схемата IV-III – община Априлци.

Резултатите от изследването на устойчивостта показват, че общините с най-големи промени в подредбата най-често са се развивали по различни модели през двата съседни периода. Степента на неустойчивост за периода 2000-2002 г. слабо е нараснала, което е предпоставка за по-големи промени в перспектива. Те ще се проявяват по-силно при общините с равнище на развитие под средното за страната, т.е. при тези от II и III групи.

4. Конкурентоспособност на общините за 2002 г.

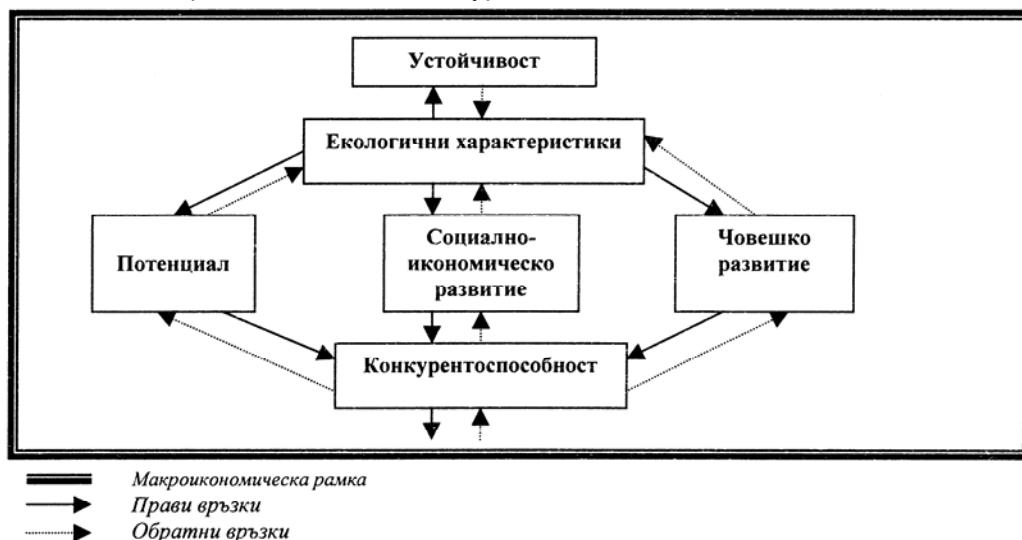
Проведеното изследване на равнището на социално-икономическо развитие на общините за периода 2000-2002 г. дава възможност за всяка от тях да се определи мястото ѝ в подредбата на фона на останалите общини в страната. Дали конкретна община ще се придвижи напред, или ще запази

своето място, респ. ще отиде назад в подредбата, зависи и от това как са се развивали останалите общини. Едни от тях имат по-големи възможности за развитие, а други – по-малки, но всяка община трябва да се стреми към устойчиво развитие и повишаване жизненото равнище на населението ѝ.

През 2002 г. в България има 263 общини, всяка от които притежава пространствена определеност и характеристики, които я отличават от останалите. Възможностите за развитие на отделните общини са различни. Във връзка с това е необходимо да се изследва тяхната конкурентоспособност. Тук трябва да се посочи, че *под конкурентоспособност на териториална единица се разбира разкриването на сравнителните ѝ предимства и недостатъци*. В съответствие с това определение е разработен теоретичен модел за конкурентоспособност на община.⁸

Фигура 2

Теоретичен модел за конкурентоспособност на община

От фиг. 2 се вижда, че като основни (ключови) фактори при оценяване конкурентоспособността на общината се разглеждат:

- потенциал – природен и антропогенен;
- равнище на социално-икономическо развитие;
- човешко развитие.

В своето единство и взаимодействие посочените ключови фактори характеризират конкурентоспособността на общините. Отграничаването на конкретна община е теоретична постановка, която дава възможност за очертаване на връзките (прави и обратни) между отделните ключови фактори. Външната среда, в която се развива всяка община, включва

⁸ Социално-икономически различия между общините в България ..., с. 156.

макроикономическата рамка за страната и възможностите за развитие на останалите общини.

Оценяването на конкурентоспособността на общините за 2002 г. се извършва въз основа на оценки за потенциала, равнището на социално-икономическо развитие и човешкото развитие.

При оценяване на потенциала за 2002 г. се използват същите шест показателя, както при оценяване конкурентоспособността на общините за 2000 г., а именно:

- територия – общо (дка);
- относителен дял на земеделските територии;
- относителен дял на горските територии;
- гъстота на населението;
- относителен дял на населението под трудоспособна възраст;
- относителен дял на населението в трудоспособна възраст.

С първите три показателя, значенията на които за 2002 г. са същите както за 2000 г., се дава най-обща оценка на природния потенциал, а с останалите – на антропогенния. С помощта на таксономичния метод са определени обобщаващите оценки и рангове, характеризиращи потенциала на общините за 2002 г. (вж. Приложение 4).

Изследването за 2002 г. показва, че с най-висок потенциал е община Пловдив, а с най-нисък – община Бойница. През 2000 г. тези две общини също са били съответно с най-висок и най-нисък потенциал. Границите, в които се движат обобщаващите оценки, характеризиращи потенциала на общините за 2002 г., са от 0.4979 за община Пловдив до 1.0282 за община Бойница и следователно оценките се движат в интервал с дължина 0.5303. Дължината на съответния интервал за 2000 г. е 0.5803. Това показва, че *е налице слабо намаляване на различията в потенциала на общините през 2002 г. в сравнение с 2000 г., което се дължи на антропогенния потенциал.* Значението на коефициента на рангова корелация на Спирман между подредбата на общините по потенциал за 2000 и 2002 г. е 0.9699, което е указание за висока степен на устойчивост в подредбата.

Както беше посочено, при оценяване потенциала на общините се използва система от показатели, с която се дава най-обща оценка. Поради това за редица общини се отчита, че по равнище на социално-икономическо развитие те са много по-напред в подредбата, въпреки че потенциалът им е сравнително по-нисък. От Варненска област такива са например общините Аксаково, Белослав, Бяла, Девня, Аврен, Суворово. Едновременно с това е необходимо да се посочи, че има общини, които по потенциал се нареждат на по-предни позиции, а по равнище на социално-икономическо развитие са назад в подредбата. От област Монтана такива са например общините Монтана, Лом, Вършец и Берковица.

Въпреки наличието на общини, за които е налице несъответствие между потенциал и равнище на социално-икономическо развитие, логично е да се търси съответствие между тях. За 2000 г. съответният коефициент на рангова корелация на Спирман има значение 0.1515, а за 2002 г. – 0.2228. Въпреки посоченото нарастване, може да се направи изводът, *че влиянието на потенциала върху равнището на социално-икономическо развитие все още е много слабо*

В това изследване развитието на човека се оценява с помощта на таксономичния метод по данни от Националния доклад за развитието на човека 2003⁹, а именно:

- очаквана продължителност на живота (2001-2002);
- комбиниран образователен индекс, формиран от нетен коефициент на записване (2002) с тегло 1 и коефициент на грамотност (2001) с тегло 2;
- реален брутен вътрешен продукт за крайно потребление (2001).

Въз основа на посочените индикатори с помощта на таксономичния метод се определят обобщаващи оценки и рангове, характеризиращи развитието на човека за 2002 г. (вж. Приложение 4). На първо място в подредбата е София-град с обобщаваща оценка 0.1955, а на последно – община Котел с обобщаваща оценка 1.0860. Тези резултати показват, че развитието на човека по общини варира в доста широки граници. Като основна причина за това трябва да се посочи значителното вариране на brutния вътрешен продукт на човек от населението по общини. По данни за 2001 г.¹⁰ то е от 9065 лв. за Столична община до 681 лв. за община Антон (Софийска област).

Съответните индекси за развитие на човека, изчислени по международно сравнима методика, варират в интервал с дължина 0.184, т.е. в тесни граници въпреки посочените различия в brutния вътрешен продукт на човек от населението по общини. Различията в поддръждането на общините според обобщаващата оценка за развитието на човека и според индексите за човешко развитие обаче не са съществени. Това се потвърждава и от значението на съответния коефициент на рангова корелация на Спирман, което е 0.9581.

Въз основа на получените оценки, характеризиращи потенциала, равнището на социално-икономическо развитие и развитието на човека за 2002 г., с помощта на таксономичния метод се оценява конкурентоспособността на общините. Резултатите от изследването са отразени в Приложение 4. Първа в подредбата е Столична община с интегрална оценка 0.3575, а последна – община Бойница с оценка 1.0249, които формират интервал с дължина 0.6664. Съответният интервал за 2000 г. има дължина 0.5652. Приведените резултати дават основание да се направи изводът, че *различията в конкурентоспособността на общините през 2002 г. нарастват в сравнение с 2000 г. При това подредбата на общините по конкурентоспособност за 2000 и 2002 г. в много голяма степен се запазва.* Това се потвърждава от значението на коефициента на рангова корелация на Спирман, което е 0.9286.

Проведеното изследване на конкурентоспособността на общините в страната за 2002 г. дава възможност да се направят следните обобщения:

- Налице са съществени различия в конкурентоспособността на общините. Отчита се нарастване на различията в конкурентоспособността на общините през 2002 г. в сравнение с 2000 г.

⁹ Национален доклад за развитието на човека 2003, НСИ, 2003.

¹⁰ Пак там, с.103.

- Във всички области има общини, които са повишили своята конкурентоспособност, и такива, които са я намалили. Изключение прави Русенска област, при която и осемте ѝ общини са повишили конкурентоспособността си. В областите Сливен и Кърджали само общините, в които е общинският център, са повишили конкурентоспособността си, а в област Ямбол – само община Тунджа.
- С най-голям брой общини с ниска конкурентоспособност е Видинска област (9 от 11), а общините в областите Благоевград, Бургас, В. Търново, Габрово, Смолян и Софийска са със сравнително висока конкурентоспособност.
- Налице е висока степен на устойчивост в подредбата на общините по конкурентоспособност. В съответствие с това колкото по-назад в подредбата е конкретна община, толкова конкурентоспособността ѝ е по-малка. Последните общини в подредбата фактически са неконкурентоспособни.

Резултатите от проведени досега изследвания на социално-икономическите различия между общините по застъпващи се тригодишни периоди след 1992г. сочат тенденция към периодична промяна – ако за един тригодишен период различията нарастват (респ. намаляват), през следващия намаляват (респ. нарастват). Затова в голяма степен е съдействала и провежданата макро- и регионална политика. В съответствие с посочената тенденция за периода след 2002 г. се очаква нарастване на различията между общините. Процесът на финансова децентрализация, който стартира от 2003г., също съдейства за това. При тези условия периодичното измерване и оценяване на различията в развитието на общините е полезно както от научна, така и от управленска гледна точка.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

Таксономичен метод¹¹ (аналитичен запис)

Разглежда се множество от m многомерни обекта, всеки от които се характеризира с n показателя. Построява се матрица на наблюдение от вида:

$$(1) \quad X = \begin{pmatrix} X_{11} \dots X_{1j} \dots X_{1n} \\ \dots \dots \dots \\ X_{i1} \dots X_{ij} \dots X_{in} \\ \dots \dots \dots \\ X_{m1} \dots X_{mj} \dots X_{mn} \end{pmatrix},$$

където с X_{ij} е означено значението на j -я показател за i -я обект.

Най-често разглежданите показатели са в различни единици на измерване и за да се приведат в съпоставим вид, се стандартизират (нормират). За целта се използва формулата

$$(2) \quad Z_{ij} = \frac{X_{ij} - \bar{X}_j}{\sigma_j},$$

където

$$(3) \quad \bar{X}_j = \frac{\sum_{i=1}^m X_{ij}}{m}$$

$$(4) \quad \sigma_j = \sqrt{\frac{1}{m} \sum_{i=1}^m (X_{ij} - \bar{X}_j)^2}.$$

Множеството J от използвани показатели се подразделя на две подмножества: J_1 - подмножество на стимулиращите показатели и J_2 - подмножество на задържащите показатели. Това дава възможност за построяване на абстрактна общност, наречена "еталон", координатите на която се определят от

$$(5) \quad Z_{0j} = \max Z_{ij} \quad \text{за } j \text{ от } J_1$$

$$(6) \quad Z_{0j} = \max Z_{ij} \quad \text{за } j \text{ от } J_2.$$

При така въведените означения разстоянието между i -я многомерен обект и "еталона" се определя по формулата

¹¹ Плюта, В. Сравнительный многомерный анализ в экономических исследованиях. Методы таксономии и факторного анализа. М., Статистика, 1980.

$$(7) \quad C_{i0} = \sqrt{\sum_{j=1}^n (Z_{ij} - Z_{0j})^2}.$$

Въз основа на така определените разстояния C_{i0} таксономичният измерител d_i се определя от

$$(8) \quad d_i = \frac{C_{i0}}{C_0},$$

където

$$(9) \quad C_0 = \bar{C}_0 + 2S_0$$

$$(10) \quad \bar{C}_0 = \frac{1}{m} \sum_{i=1}^m C_{i0}$$

$$(11) \quad S_0 = \sqrt{\frac{1}{m} \sum_{i=1}^m (C_{i0} - \bar{C}_0)^2}.$$

От начина на определяне на нормиращия делител C_0 (9) се вижда, че значенията на таксономичния измерител d_i са в границите от нула до единица и само за силно изоставащите обекти може да са по-големи от единица. Следователно, колкото по-малко е значението на таксономичния измерител d_i , т.е. колкото по-близо е разглежданият обект до “еталона”, толкова той е по-напред в подредбата.

ПРИЛОЖЕНИЕ 2

Интегрални оценки и рангове, характеризиращи равнището на развитие на общините по области за периода 2000-2002 г.

Общини	Средна трансформирана интегрална оценка (2000-2002)	Ранг	Интегрална оценка-2000	Ранг по интегр. оценка-2000	Интегрална оценка-2001	Ранг по интегр. оценка-2001	Интегрална оценка-2002	Ранг по интегр. оценка-2002
Белоградчик	0,7674	181	0,8646	180	0,9028	197	0,8814	146
Бойница	0,7834	192	0,8609	172	0,9054	207	0,9038	198
Брегово	0,8407	241	0,9021	238	0,9320	242	0,9302	242
Видин	0,6971	96	0,8180	91	0,8530	104	0,8632	105
Грамада	0,7557	161	0,8439	136	0,8850	161	0,8965	180
Димово	0,8645	250	0,9158	246	0,9506	255	0,9359	245
Кула	0,7554	159	0,8395	127	0,8875	173	0,8966	181
Макреш	0,7612	173	0,8475	139	0,8801	149	0,9066	204
Ново село	0,7957	207	0,8765	197	0,9028	198	0,9131	217
Ружинци	0,9497	263	0,9597	261	0,9936	263	0,9837	262
Чупрене	0,7867	196	0,8754	195	0,9065	210	0,8975	182
Борован	0,7595	169	0,8608	171	0,8862	165	0,8892	161
Бяла Слатина	0,8228	226	0,8987	232	0,9199	226	0,9191	224
Враца	0,6986	99	0,8059	78	0,8515	98	0,8751	126
Козлодуй	0,2984	5	0,5371	5	0,6647	7	0,6792	7
Криводол	0,8037	213	0,8821	205	0,9067	211	0,9166	220
Мездра	0,7062	110	0,8161	89	0,8588	108	0,8717	118
Мизия	0,8185	223	0,8824	207	0,9147	217	0,9295	240
Оряхово	0,7783	188	0,8657	184	0,9009	191	0,8978	183
Роман	0,8103	219	0,8924	224	0,9190	222	0,9067	205
Хайредин	0,8380	238	0,9030	239	0,9318	241	0,9260	235
Берковица	0,7428	144	0,8396	128	0,8830	154	0,8832	150
Бойчиновци	0,8049	215	0,8829	208	0,9112	215	0,9134	218
Брусарци	0,8254	229	0,8944	227	0,9264	237	0,9193	225
Вълчедръм	0,9130	260	0,9600	262	0,9687	260	0,9563	258
Вършец	0,7951	205	0,8783	201	0,9023	194	0,9114	214
Георги Дамяново	0,7370	138	0,8431	135	0,8762	140	0,8794	141
Лом	0,8397	239	0,9006	234	0,9252	236	0,9364	246
Медковец	0,8838	255	0,9493	260	0,9493	253	0,9416	250
Монтана	0,7243	123	0,8361	122	0,8673	122	0,8750	124
Чипровци	0,8281	231	0,8970	229	0,9195	225	0,9283	238
Якимово	0,8501	247	0,9149	244	0,9422	251	0,9245	232
Велико Търново	0,6091	44	0,7690	40	0,8064	44	0,8188	47
Горна Оряховица	0,6038	39	0,7737	45	0,7996	37	0,8148	41
Елена	0,7760	186	0,8695	189	0,8986	188	0,8943	175
Златарица	0,7505	151	0,8569	159	0,8864	166	0,8790	139
Лясковец	0,6772	84	0,8064	79	0,8609	112	0,8353	68
Павликени	0,7236	122	0,8262	104	0,8669	121	0,8813	145
Полски Тръмбеш	0,8405	240	0,8867	216	0,9289	240	0,9435	251
Свищов	0,7113	116	0,8389	126	0,8572	106	0,8648	108
Стражица	0,7593	168	0,8545	154	0,8888	175	0,8906	168
Сухиндол	0,5740	28	0,6624	17	0,7976	33	0,8506	84
Габрово	0,6457	64	0,8050	77	0,8224	58	0,8299	62
Дряново	0,6426	63	0,8038	72	0,8250	63	0,8239	53
Севлиево	0,5992	37	0,7347	26	0,8255	65	0,8095	36
Трявна	0,6989	102	0,8179	90	0,8524	103	0,8665	110
Априлци	0,7208	119	0,8552	156	0,8708	131	0,8537	87
Летница	0,7915	200	0,8764	196	0,9031	200	0,9070	206
Ловеч	0,6242	51	0,7747	47	0,8268	67	0,8160	45
Луковит	0,7272	124	0,8404	129	0,8693	127	0,8742	122
Тетевен	0,7987	208	0,8984	231	0,9000	189	0,9051	199

Общини	Средна трансформирана интегрална оценка (2000-2002)	Ранг	Интегрална оценка-2000	Ранг по интегр. оценка-2000	Интегрална оценка-2001	Ранг по интегр. оценка-2001	Интегрална оценка-2002	Ранг по интегр. оценка-2002
Троян	0,6475	66	0,7939	56	0,8434	89	0,8193	48
Угърчин	0,7944	202	0,8741	192	0,9083	213	0,9075	208
Ябланица	0,5742	29	0,7291	24	0,7918	31	0,8112	37
Белене	0,6784	86	0,8145	85	0,8430	88	0,8491	80
Гулянци	0,8284	232	0,8922	223	0,9218	228	0,9296	241
Долна Митрополия	0,7663	179	0,8492	145	0,8905	177	0,9023	196
Долни Дъбник	0,7567	164	0,8527	151	0,8873	171	0,8898	165
Искър	0,8185	224	0,9060	241	0,9192	224	0,9089	209
Кнежа	0,8465	245	0,9112	242	0,9168	219	0,9471	252
Левски	0,7735	185	0,8602	170	0,8952	186	0,9004	190
Никопол	0,7887	199	0,8627	176	0,9029	199	0,9124	215
Плевен	0,6255	53	0,7732	43	0,8171	53	0,8284	59
Пордим	0,6393	60	0,7736	44	0,8250	64	0,8398	71
Червен бряг	0,7478	149	0,8525	150	0,8730	135	0,8914	169
Борово	0,7555	160	0,8586	165	0,8878	174	0,8835	151
Бяла (Рс)	0,6982	97	0,8381	125	0,8427	85	0,8613	102
Ветово	0,8082	216	0,8879	217	0,9078	212	0,9179	222
Две могили	0,7473	148	0,8589	167	0,8838	157	0,8757	128
Иваново	0,6613	72	0,8036	71	0,8261	66	0,8491	81
Русе	0,6101	45	0,7675	38	0,8127	49	0,8150	42
Сливо поле	0,8030	212	0,9003	233	0,9040	202	0,9059	201
Ценово	0,8263	230	0,8931	225	0,9221	230	0,9258	234
Аврен	0,7524	154	0,8663	185	0,8926	181	0,8692	116
Аксаково	0,4693	17	0,6721	18	0,7689	26	0,7251	16
Белослав	0,4044	14	0,6207	12	0,7324	16	0,7048	12
Бяла (Вн)	0,5792	30	0,8290	110	0,7373	17	0,8039	30
Варна	0,4905	22	0,7040	20	0,7467	19	0,7550	20
Ветрино	0,7588	167	0,8549	155	0,8840	158	0,8944	176
Вълчи дол	0,7374	140	0,8146	86	0,8836	155	0,8921	171
Девня	0,0759	1	0,4192	2	0,5324	1	0,5769	3
Долни чифлик	0,7776	187	0,8791	202	0,8865	167	0,9019	193
Дългопол	0,7836	193	0,8706	190	0,9017	193	0,9011	191
Провадия	0,7066	111	0,8269	106	0,8557	105	0,8679	113
Суворово	0,7016	105	0,8195	92	0,8520	102	0,8696	117
Балчик	0,3624	10	0,6598	16	0,6791	8	0,6715	6
Ген. Тошево	0,7449	145	0,8241	101	0,8785	145	0,9013	192
Добрич	0,7666	180	0,8539	153	0,8939	184	0,8963	178
Добрич-гр.	0,5815	31	0,7427	29	0,7911	30	0,8129	38
Каварна	0,6727	79	0,8294	111	0,8364	73	0,8376	70
Крушари	0,7734	184	0,8630	178	0,8938	183	0,8997	188
Тервел	0,8299	234	0,8902	221	0,9219	229	0,9330	243
Шабла	0,6511	70	0,8019	68	0,8424	84	0,8200	50
Завет	0,8207	225	0,8979	230	0,9184	221	0,9182	223
Исперих	0,8025	211	0,8836	211	0,9033	201	0,9173	221
Кубрат	0,8132	220	0,8834	210	0,9158	218	0,9202	228
Лозница	0,8100	218	0,8596	169	0,9216	227	0,9261	236
Разград	0,6748	81	0,8039	73	0,8411	81	0,8532	86
Самуил	0,8448	242	0,8952	228	0,9341	243	0,9386	249
Цар Калоян	0,8327	235	0,9016	236	0,9266	238	0,9245	231
Алфатар	0,7646	178	0,8693	188	0,8874	172	0,8894	163
Главиница	0,7953	206	0,8824	206	0,9057	208	0,9057	200
Дулово	0,7827	191	0,8680	186	0,9003	190	0,9030	197
Кайнарджа	0,8581	249	0,9160	248	0,9512	256	0,9262	237
Силистра	0,6761	82	0,8023	69	0,8396	78	0,8576	94
Ситово	0,7623	176	0,8576	161	0,8913	179	0,8903	167
Тутракан	0,7561	162	0,8649	183	0,8775	143	0,8901	166
Антоново	0,8238	227	0,9006	235	0,9228	232	0,9165	219
Омуртаг	0,8327	236	0,9379	257	0,9244	235	0,9020	194
Опака	0,7883	198	0,8752	194	0,9043	204	0,9021	195
Попово	0,7301	129	0,8428	132	0,8686	124	0,8775	133

Общини	Средна трансформирана интегрална оценка (2000-2002)	Ранг	Интегрална оценка-2000	Ранг по интегр. оценка-2000	Интегрална оценка-2001	Ранг по интегр. оценка-2001	Интегрална оценка-2002	Ранг по интегр. оценка-2002
Търговище	0,6793	88	0,8015	65	0,8481	95	0,8543	88
Велики Преслав	0,7338	133	0,8428	133	0,8754	139	0,8759	129
Венец	0,8705	251	0,9165	249	0,9385	247	0,9559	256
Върбица	0,8862	256	0,9435	258	0,9612	258	0,9372	247
Каолиново	0,9085	259	0,9468	259	0,9650	259	0,9625	259
Каспичан	0,7553	158	0,8617	174	0,8765	141	0,8921	172
Никола Козлево	0,8970	258	0,9309	255	0,9393	249	0,9825	261
Нови пазар	0,7619	174	0,8629	177	0,8794	147	0,8978	184
Смядово	0,8003	210	0,8832	209	0,9108	214	0,9070	207
Хитрино	0,7946	203	0,8770	198	0,9050	206	0,9091	210
Шумен	0,6125	46	0,7730	42	0,7977	34	0,8293	61
Айтос	0,7374	139	0,8500	148	0,8698	130	0,8816	147
Бургас	0,4731	18	0,6583	15	0,7478	22	0,7605	21
Камено	0,3344	9	0,5056	3	0,6958	10	0,7207	14
Карнобат	0,6788	87	0,8138	84	0,8387	77	0,8545	89
Малко Търново	0,5838	32	0,7747	48	0,8045	41	0,7812	23
Несебър	0,1962	4	0,6203	11	0,6052	4	0,5376	1
Поморие	0,6040	40	0,7980	63	0,7978	35	0,8004	27
Приморско	0,1638	3	0,6150	10	0,5527	2	0,5472	2
Руен	0,8298	233	0,9018	237	0,9274	239	0,9196	226
Созопол	0,4845	19	0,7294	25	0,7311	15	0,7447	19
Средец	0,6910	92	0,8276	109	0,8419	83	0,8592	98
Сунгурларе	0,7299	128	0,8221	96	0,8811	150	0,8789	137
Царево	0,4886	21	0,7391	28	0,7469	20	0,7283	17
Котел	0,6709	78	0,8048	75	0,8397	79	0,8484	78
Нова Загора	0,7379	142	0,8535	152	0,8718	133	0,8780	134
Сливен	0,6740	80	0,8158	88	0,8430	87	0,8421	73
Твърдица	0,7499	150	0,8476	140	0,8861	164	0,8848	154
Болярово	0,6668	77	0,7703	41	0,8373	74	0,8685	114
Елхово	0,7312	131	0,8498	147	0,8698	129	0,8730	120
Стралджа	0,7601	171	0,8347	117	0,8948	185	0,8993	187
Тунджа	0,7468	146	0,8579	163	0,8855	162	0,8739	121
Ямбол	0,6880	90	0,8132	83	0,8476	92	0,8591	97
Ардино	0,8767	254	0,9179	250	0,9501	254	0,9522	253
Джебел	1,0000	264	1,0086	264	1,0088	264	1,0060	264
Кирково	0,9152	261	0,9360	256	0,9717	261	0,9727	260
Крумовград	0,9468	262	0,9646	263	0,9829	262	0,9866	263
Кърджали	0,7873	197	0,8791	203	0,8956	187	0,9065	203
Момчилград	0,8737	253	0,9200	251	0,9402	250	0,9563	257
Черноочене	0,8484	246	0,9034	240	0,9363	245	0,9359	244
Батак	0,6286	55	0,8196	93	0,8140	50	0,8043	31
Белово	0,6384	59	0,8046	74	0,8143	51	0,8279	58
Брацигово	0,8000	209	0,8884	219	0,9043	203	0,9094	211
Велинград	0,7919	201	0,8907	222	0,9010	192	0,8999	189
Лесичово	0,7579	166	0,8647	181	0,8844	160	0,8860	157
Пазарджик	0,6261	54	0,7963	60	0,8098	47	0,8208	52
Панагюрище	0,6650	74	0,8096	81	0,8092	46	0,8670	111
Пещера	0,5941	34	0,7503	30	0,7905	29	0,8261	55
Ракитово	0,8461	244	0,9208	252	0,9369	246	0,9202	229
Септември	0,7545	157	0,8587	166	0,8829	153	0,8869	158
Стрелча	0,7595	170	0,8849	214	0,8788	146	0,8801	142
Асеновград	0,6943	93	0,8155	87	0,8477	93	0,8662	109
Брезово	0,6772	85	0,8270	107	0,8293	68	0,8525	85
Калояново	0,6985	98	0,8327	115	0,8469	90	0,8612	101
Карлово	0,7038	107	0,8305	112	0,8606	110	0,8567	92
Кричим	0,7516	152	0,8621	175	0,8797	148	0,8836	152
Куклен	0,3850	13	0,6400	13	0,6990	11	0,6972	10
Лъки	0,6397	61	0,7940	57	0,8229	59	0,8286	60

Общини	Средна трансформирана интегрална оценка (2000-2002)	Ранг	Интегрална оценка-2000	Ранг по интегр. оценка-2000	Интегрална оценка-2001	Ранг по интегр. оценка-2001	Интегрална оценка-2002	Ранг по интегр. оценка-2002
Марица	0,5951	35	0,7664	37	0,8011	39	0,8061	33
Перущица	0,6490	69	0,8016	67	0,8343	70	0,8252	54
Пловдив	0,5633	26	0,7586	34	0,7699	27	0,7973	25
Първомай	0,7347	135	0,8486	142	0,8696	128	0,8790	140
Раковски	0,7394	143	0,8569	158	0,8688	126	0,8806	143
Родопи	0,5509	23	0,7266	23	0,7507	23	0,8207	51
Садово	0,6765	83	0,8069	80	0,8375	75	0,8571	93
Стамболийски	0,6383	58	0,7806	50	0,8235	61	0,8350	67
Съединение	0,7470	147	0,8568	157	0,8753	138	0,8850	155
Хисаря	0,7516	153	0,8580	164	0,8837	156	0,8824	149
Баните	0,7565	163	0,8429	134	0,8889	176	0,8945	177
Борино	0,8045	214	0,8901	220	0,9229	233	0,8964	179
Девин	0,7544	155	0,8524	149	0,8925	180	0,8817	148
Доспат	0,7375	141	0,8487	143	0,8774	142	0,8751	125
Златоград	0,7619	175	0,8649	182	0,8867	169	0,8893	162
Мадан	0,8251	228	0,8847	212	0,9141	216	0,9377	248
Неделино	0,8902	257	0,9303	254	0,9578	257	0,9552	255
Рудозем	0,7848	194	0,8590	168	0,9023	195	0,9101	212
Смолян	0,6302	56	0,7946	58	0,8234	60	0,8142	40
Чепеларе	0,6062	42	0,7596	35	0,8199	56	0,8078	34
Братя Даскалови	0,7004	103	0,8490	144	0,8512	97	0,8486	79
Гурково	0,8151	221	0,8882	218	0,9231	234	0,9124	216
Гълъбово	0,3743	11	0,5708	7	0,7149	14	0,7136	13
Казанлък	0,7034	106	0,8271	108	0,8583	107	0,8607	100
Мъглиж	0,7339	134	0,8451	137	0,8718	132	0,8782	135
Николаево	0,7602	172	0,8637	179	0,8866	168	0,8878	159
Опан	0,6988	100	0,8349	118	0,8618	113	0,8455	75
Павел баня	0,8364	237	0,9150	245	0,9223	231	0,9249	233
Раднево	0,3032	6	0,5203	4	0,6810	9	0,6815	8
Стара Загора	0,6074	43	0,7574	32	0,8113	48	0,8195	49
Чирпан	0,6989	101	0,8237	99	0,8516	99	0,8633	106
Димитровград	0,6422	62	0,7978	62	0,8192	54	0,8332	65
Ивайловград	0,7231	120	0,8308	114	0,8680	123	0,8763	131
Любимец	0,7108	114	0,8367	124	0,8644	118	0,8585	96
Маджарово	0,7683	182	0,8858	215	0,8855	163	0,8852	156
Минерални бани	0,7096	112	0,8353	119	0,8644	117	0,8578	95
Свиленград	0,6203	50	0,7903	54	0,7987	36	0,8276	57
Симеоновград	0,8156	222	0,8821	204	0,9192	223	0,9211	230
Стамболово	0,8719	252	0,9263	253	0,9346	244	0,9550	254
Тополовград	0,7948	204	0,8743	193	0,9059	209	0,9102	213
Харманли	0,7291	126	0,8470	138	0,8645	119	0,8771	132
Хасково	0,6489	68	0,7970	61	0,8219	57	0,8404	72
Банско	0,6959	95	0,8360	121	0,8517	100	0,8506	84
Белица	0,8547	248	0,9142	243	0,9446	252	0,9292	239
Благоевград	0,5583	24	0,7250	22	0,7890	28	0,7944	24
Гоце Делчев	0,7110	115	0,8334	116	0,8628	116	0,8627	104
Гърмен	0,8095	217	0,8932	226	0,9178	220	0,9063	202
Кресна	0,7370	137	0,8424	130	0,8752	137	0,8808	144
Петрич	0,6653	75	0,8119	82	0,8409	80	0,8347	66
Разлог	0,7180	118	0,8493	146	0,8607	111	0,8638	107
Сандански	0,6874	89	0,8225	97	0,8430	86	0,8564	91
Сатовча	0,7820	189	0,8775	199	0,9023	196	0,8936	174
Симитли	0,7293	127	0,8243	102	0,8688	125	0,8887	160
Струмяни	0,7039	108	0,8265	105	0,8588	109	0,8613	103
Хаджидимово	0,7850	195	0,8723	191	0,9046	205	0,8991	186
Якоруда	0,8449	243	0,9160	247	0,9389	248	0,9199	227
Бобов дол	0,3830	12	0,5904	8	0,7023	12	0,7249	15
Бобошево	0,7101	113	0,8355	120	0,8624	115	0,8605	99
Дупница	0,5983	36	0,7745	46	0,8040	40	0,8022	29

Общини	Средна трансформирана интегрална оценка (2000-2002)	Ранг	Интегрална оценка-2000	Ранг по интегр. оценка-2000	Интегрална оценка-2001	Ранг по интегр. оценка-2001	Интегрална оценка-2002	Ранг по интегр. оценка-2002
Кочериново	0,7545	156	0,8686	187	0,8841	159	0,8789	138
Кюстендил	0,6893	91	0,8230	98	0,8518	101	0,8501	82
Невестино	0,7359	136	0,8425	131	0,8784	144	0,8762	130
Рила	0,6470	65	0,8016	66	0,8241	62	0,8324	64
Сапарева баня	0,7684	183	0,8775	200	0,8869	170	0,8897	164
Трекляно	0,6485	67	0,7653	36	0,8480	94	0,8357	69
Брезник	0,7573	165	0,8577	162	0,8815	152	0,8928	173
Земен	0,7631	177	0,8574	160	0,8911	178	0,8918	170
Ковачевци	0,7045	109	0,8362	123	0,8665	120	0,8480	77
Перник	0,6943	94	0,8207	95	0,8380	76	0,8723	119
Радомир	0,7275	125	0,8308	113	0,8724	134	0,8783	136
Трън	0,7231	121	0,8240	100	0,8813	151	0,8679	112
Антон	0,6348	57	0,8003	64	0,8355	72	0,8050	32
Божурище	0,4290	15	0,6481	14	0,7146	13	0,7383	18
Ботевград	0,6662	76	0,7929	55	0,8351	71	0,8545	90
Годеч	0,6608	71	0,7873	53	0,8415	82	0,8445	74
Горна Малина	0,6170	48	0,7829	51	0,8002	38	0,8264	56
Долна баня	0,7827	190	0,8847	213	0,8938	182	0,8981	185
Драгоман	0,4865	20	0,6756	19	0,7430	18	0,7724	22
Елин Пелин	0,6632	73	0,8050	76	0,8297	69	0,8475	76
Етрополе	0,6023	38	0,7586	33	0,8074	45	0,8154	43
Златица	0,5591	25	0,7376	27	0,7669	25	0,8087	35
Ихтиман	0,6187	49	0,7503	31	0,8199	55	0,8318	63
Копривщица	0,5714	27	0,8029	70	0,7475	21	0,8006	28
Костенец	0,7009	104	0,8204	94	0,8510	96	0,8690	115
Костинброд	0,5912	33	0,7791	49	0,7948	32	0,7981	26
Мирково	0,3180	8	0,5505	6	0,6642	6	0,6981	11
Пирдоп	0,4633	16	0,7101	21	0,7658	24	0,6939	9
Правец	0,6246	52	0,7949	59	0,8164	52	0,8131	39
Самоков	0,7331	132	0,8609	173	0,8623	114	0,8754	127
Своге	0,6157	47	0,7866	52	0,8056	43	0,8169	46
Сливница	0,7303	130	0,8254	103	0,8736	136	0,8847	153
Чавдар	0,7153	117	0,8478	141	0,8469	91	0,8744	123
Челопеч	0,1047	2	0,3202	1	0,5720	3	0,6458	4
София-гр.	0,3046	7	0,5928	9	0,6473	5	0,6672	5
Средно	0,6058	41	0,7681	39	0,8055	42	0,8156	44

ПРИЛОЖЕНИЕ 3

Интегрални оценки и рангове, характеризиращи равнището на развитие на общините за периода 2000-2002 г.

Община	Средна трансформирана интегрална оценка (2000-2002)	Ранг	Интегрална оценка-2000	Ранг по интегр. оценка-2000	Интегрална оценка-2001	Ранг по интегр. оценка-2001	Интегрална оценка-2002	Ранг по интегр. оценка-2002
Девня	0,0759	1	0,4192	2	0,5324	1	0,5769	3
Челопеч	0,1047	2	0,3202	1	0,5720	3	0,6458	4
Приморско	0,1638	3	0,6150	10	0,5527	2	0,5472	2
Несебър	0,1962	4	0,6203	11	0,6052	4	0,5376	1
Козлодуй	0,2984	5	0,5371	5	0,6647	7	0,6792	7
Раднево	0,3032	6	0,5203	4	0,6810	9	0,6815	8
София-гр.	0,3046	7	0,5928	9	0,6473	5	0,6672	5
Мирково	0,3180	8	0,5505	6	0,6642	6	0,6981	11
Камено	0,3344	9	0,5056	3	0,6958	10	0,7207	14
Балчик	0,3624	10	0,6598	16	0,6791	8	0,6715	6
Гълъбово	0,3743	11	0,5708	7	0,7149	14	0,7136	13
Бобов дол	0,3830	12	0,5904	8	0,7023	12	0,7249	15
Куклен	0,3850	13	0,6400	13	0,6990	11	0,6972	10
Белослав	0,4044	14	0,6207	12	0,7324	16	0,7048	12
Божурище	0,4290	15	0,6481	14	0,7146	13	0,7383	18
Пирдоп	0,4633	16	0,7101	21	0,7658	24	0,6939	9
Аксаково	0,4693	17	0,6721	18	0,7689	26	0,7251	16
Бургас	0,4731	18	0,6583	15	0,7478	22	0,7605	21
Созопол	0,4845	19	0,7294	25	0,7311	15	0,7447	19
Драгоман	0,4865	20	0,6756	19	0,7430	18	0,7724	22
Царево	0,4886	21	0,7391	28	0,7469	20	0,7283	17
Варна	0,4905	22	0,7040	20	0,7467	19	0,7550	20
Родопи	0,5509	23	0,7266	23	0,7507	23	0,8207	51
Благоевград	0,5583	24	0,7250	22	0,7890	28	0,7944	24
Златица	0,5591	25	0,7376	27	0,7669	25	0,8087	35
Пловдив	0,5633	26	0,7586	34	0,7699	27	0,7973	25
Копрявица	0,5714	27	0,8029	70	0,7475	21	0,8006	28
Суходол	0,5740	28	0,6624	17	0,7976	33	0,8506	84
Ябланица	0,5742	29	0,7291	24	0,7918	31	0,8112	37
Бяла (Вн)	0,5792	30	0,8290	110	0,7373	17	0,8039	30
Добрич-гр.	0,5815	31	0,7427	29	0,7911	30	0,8129	38
Малко Търново	0,5838	32	0,7747	48	0,8045	41	0,7812	23
Костинброд	0,5912	33	0,7791	49	0,7948	32	0,7981	26
Пещера	0,5941	34	0,7503	30	0,7905	29	0,8261	55
Марица	0,5951	35	0,7664	37	0,8011	39	0,8061	33
Дупница	0,5983	36	0,7745	46	0,8040	40	0,8022	29
Севлиево	0,5992	37	0,7347	26	0,8255	65	0,8095	36
Етрополе	0,6023	38	0,7586	33	0,8074	45	0,8154	43
Горна Оряховица	0,6038	39	0,7737	45	0,7996	37	0,8148	41
Поморие	0,6040	40	0,7980	63	0,7978	35	0,8004	27
Средно	0,6058	41	0,7681	39	0,8055	42	0,8156	44
Чепеларе	0,6062	42	0,7596	35	0,8199	56	0,8078	34
Стара Загора	0,6074	43	0,7574	32	0,8113	48	0,8195	49
Велико Търново	0,6091	44	0,7690	40	0,8064	44	0,8188	47
Русе	0,6101	45	0,7675	38	0,8127	49	0,8150	42
Шумен	0,6125	46	0,7730	42	0,7977	34	0,8293	61
Своге	0,6157	47	0,7866	52	0,8056	43	0,8169	46
Горна Малина	0,6170	48	0,7829	51	0,8002	38	0,8264	56
Ихтиман	0,6187	49	0,7503	31	0,8199	55	0,8318	63
Свиленград	0,6203	50	0,7903	54	0,7987	36	0,8276	57
Ловеч	0,6242	51	0,7747	47	0,8268	67	0,8160	45
Правец	0,6246	52	0,7949	59	0,8164	52	0,8131	39

Община	Средна трансформирана интегрална оценка (2000-2002)	Ранг	Интегрална оценка-2000	Ранг по интегр. оценка-2000	Интегрална оценка-2001	Ранг по интегр. оценка-2001	Интегрална оценка-2002	Ранг по интегр. оценка-2002
Плевен	0,6255	53	0,7732	43	0,8171	53	0,8284	59
Пазарджик	0,6261	54	0,7963	60	0,8098	47	0,8208	52
Батак	0,6286	55	0,8196	93	0,8140	50	0,8043	31
Смолян	0,6302	56	0,7946	58	0,8234	60	0,8142	40
Антон	0,6348	57	0,8003	64	0,8355	72	0,8050	32
Стамболийски	0,6383	58	0,7806	50	0,8235	61	0,8350	67
Белово	0,6384	59	0,8046	74	0,8143	51	0,8279	58
Пордим	0,6393	60	0,7736	44	0,8250	64	0,8398	71
Лъки	0,6397	61	0,7940	57	0,8229	59	0,8286	60
Димитровград	0,6422	62	0,7978	62	0,8192	54	0,8332	65
Дряново	0,6426	63	0,8038	72	0,8250	63	0,8239	53
Габрово	0,6457	64	0,8050	77	0,8224	58	0,8299	62
Рила	0,6470	65	0,8016	66	0,8241	62	0,8324	64
Троян	0,6475	66	0,7939	56	0,8434	89	0,8193	48
Трекляно	0,6485	67	0,7653	36	0,8480	94	0,8357	69
Хасково	0,6489	68	0,7970	61	0,8219	57	0,8404	72
Перущица	0,6490	69	0,8016	67	0,8343	70	0,8252	54
Шабла	0,6511	70	0,8019	68	0,8424	84	0,8200	50
Годеч	0,6608	71	0,7873	53	0,8415	82	0,8445	74
Иваново	0,6613	72	0,8036	71	0,8261	66	0,8491	81
Елин Пелин	0,6632	73	0,8050	76	0,8297	69	0,8475	76
Панагюрище	0,6650	74	0,8096	81	0,8092	46	0,8670	111
Петрич	0,6653	75	0,8119	82	0,8409	80	0,8347	66
Ботевград	0,6662	76	0,7929	55	0,8351	71	0,8545	90
Болярово	0,6668	77	0,7703	41	0,8373	74	0,8685	114
Котел	0,6709	78	0,8048	75	0,8397	79	0,8484	78
Каварна	0,6727	79	0,8294	111	0,8364	73	0,8376	70
Сливен	0,6740	80	0,8158	88	0,8430	87	0,8421	73
Разград	0,6748	81	0,8039	73	0,8411	81	0,8532	86
Силистра	0,6761	82	0,8023	69	0,8396	78	0,8576	94
Садово	0,6765	83	0,8069	80	0,8375	75	0,8571	93
Лясковец	0,6772	84	0,8064	79	0,8609	112	0,8353	68
Брезово	0,6772	85	0,8270	107	0,8293	68	0,8525	85
Белене	0,6784	86	0,8145	85	0,8430	88	0,8491	80
Карнобат	0,6788	87	0,8138	84	0,8387	77	0,8545	89
Търговище	0,6793	88	0,8015	65	0,8481	95	0,8543	88
Сандански	0,6874	89	0,8225	97	0,8430	86	0,8564	91
Ямбол	0,6880	90	0,8132	83	0,8476	92	0,8591	97
Кюстендил	0,6893	91	0,8230	98	0,8518	101	0,8501	82
Средец	0,6910	92	0,8276	109	0,8419	83	0,8592	98
Асеновград	0,6943	93	0,8155	87	0,8477	93	0,8662	109
Перник	0,6943	94	0,8207	95	0,8380	76	0,8723	119
Банско	0,6959	95	0,8360	121	0,8517	100	0,8506	84
Видин	0,6971	96	0,8180	91	0,8530	104	0,8632	105
Бяла (Рс)	0,6982	97	0,8381	125	0,8427	85	0,8613	102
Калояново	0,6985	98	0,8327	115	0,8469	90	0,8612	101
Враца	0,6986	99	0,8059	78	0,8515	98	0,8751	126
Опан	0,6988	100	0,8349	118	0,8618	113	0,8455	75
Чирпан	0,6989	101	0,8237	99	0,8516	99	0,8633	106
Трявна	0,6989	102	0,8179	90	0,8524	103	0,8665	110
Братя Даскалови	0,7004	103	0,8490	144	0,8512	97	0,8486	79
Костенец	0,7009	104	0,8204	94	0,8510	96	0,8690	115
Суворово	0,7016	105	0,8195	92	0,8520	102	0,8696	117
Казанлък	0,7034	106	0,8271	108	0,8583	107	0,8607	100
Карлово	0,7038	107	0,8305	112	0,8606	110	0,8567	92
Струмяни	0,7039	108	0,8265	105	0,8588	109	0,8613	103
Ковачевци	0,7045	109	0,8362	123	0,8665	120	0,8480	77
Мездра	0,7062	110	0,8161	89	0,8588	108	0,8717	118
Провадия	0,7066	111	0,8269	106	0,8557	105	0,8679	113
Минерални	0,7096	112	0,8353	119	0,8644	117	0,8578	95

Община	Средна трансформирана интегрална оценка (2000-2002)	Ранг	Интегрална оценка-2000	Ранг по интегр. оценка-2000	Интегрална оценка-2001	Ранг по интегр. оценка-2001	Интегрална оценка-2002	Ранг по интегр. оценка-2002
бани								
Бобошево	0,7101	113	0,8355	120	0,8624	115	0,8605	99
Любимец	0,7108	114	0,8367	124	0,8644	118	0,8585	96
Гоце Делчев	0,7110	115	0,8334	116	0,8628	116	0,8627	104
Свищов	0,7113	116	0,8389	126	0,8572	106	0,8648	108
Чавдар	0,7153	117	0,8478	141	0,8469	91	0,8744	123
Разлог	0,7180	118	0,8493	146	0,8607	111	0,8638	107
Априлци	0,7208	119	0,8552	156	0,8708	131	0,8537	87
Ивайловград	0,7231	120	0,8308	114	0,8680	123	0,8763	131
Трън	0,7231	121	0,8240	100	0,8813	151	0,8679	112
Павликени	0,7236	122	0,8262	104	0,8669	121	0,8813	145
Монтана	0,7243	123	0,8361	122	0,8673	122	0,8750	124
Луковит	0,7272	124	0,8404	129	0,8693	127	0,8742	122
Радомир	0,7275	125	0,8308	113	0,8724	134	0,8783	136
Харманли	0,7291	126	0,8470	138	0,8645	119	0,8771	132
Симитли	0,7293	127	0,8243	102	0,8688	125	0,8887	160
Сунгурларе	0,7299	128	0,8221	96	0,8811	150	0,8789	137
Попово	0,7301	129	0,8428	132	0,8686	124	0,8775	133
Сливница	0,7303	130	0,8254	103	0,8736	136	0,8847	153
Елхово	0,7312	131	0,8498	147	0,8698	129	0,8730	120
Самоков	0,7331	132	0,8609	173	0,8623	114	0,8754	127
Велики Преслав	0,7338	133	0,8428	133	0,8754	139	0,8759	129
Мъглиж	0,7339	134	0,8451	137	0,8718	132	0,8782	135
Първомай	0,7347	135	0,8486	142	0,8696	128	0,8790	140
Невестино	0,7359	136	0,8425	131	0,8784	144	0,8762	130
Кресна	0,7370	137	0,8424	130	0,8752	137	0,8808	144
Георги Дамяново	0,7370	138	0,8431	135	0,8762	140	0,8794	141
Айтос	0,7374	139	0,8500	148	0,8698	130	0,8816	147
Вълчи дол	0,7374	140	0,8146	86	0,8836	155	0,8921	171
Доспат	0,7375	141	0,8487	143	0,8774	142	0,8751	125
Нова Загора	0,7379	142	0,8535	152	0,8718	133	0,8780	134
Раковски	0,7394	143	0,8569	158	0,8688	126	0,8806	143
Берковица	0,7428	144	0,8396	128	0,8830	154	0,8832	150
Ген. Тошево	0,7449	145	0,8241	101	0,8785	145	0,9013	192
Тунджа	0,7468	146	0,8579	163	0,8855	162	0,8739	121
Съединение	0,7470	147	0,8568	157	0,8753	138	0,8850	155
Две могили	0,7473	148	0,8589	167	0,8838	157	0,8757	128
Червен бряг	0,7478	149	0,8525	150	0,8730	135	0,8914	169
Твърдица	0,7499	150	0,8476	140	0,8861	164	0,8848	154
Златарица	0,7505	151	0,8569	159	0,8864	166	0,8790	139
Кричим	0,7516	152	0,8621	175	0,8797	148	0,8836	152
Хисаря	0,7516	153	0,8580	164	0,8837	156	0,8824	149
Аврен	0,7524	154	0,8663	185	0,8926	181	0,8692	116
Девин	0,7544	155	0,8524	149	0,8925	180	0,8817	148
Кочериново	0,7545	156	0,8686	187	0,8841	159	0,8789	138
Септември	0,7545	157	0,8587	166	0,8829	153	0,8869	158
Каспичан	0,7553	158	0,8617	174	0,8765	141	0,8921	172
Кула	0,7554	159	0,8395	127	0,8875	173	0,8966	181
Борово	0,7555	160	0,8586	165	0,8878	174	0,8835	151
Грамада	0,7557	161	0,8439	136	0,8850	161	0,8965	180
Тутракан	0,7561	162	0,8649	183	0,8775	143	0,8901	166
Баните	0,7565	163	0,8429	134	0,8889	176	0,8945	177
Долни Дъбник	0,7567	164	0,8527	151	0,8873	171	0,8898	165
Брезник	0,7573	165	0,8577	162	0,8815	152	0,8928	173
Лесичово	0,7579	166	0,8647	181	0,8844	160	0,8860	157
Ветрино	0,7588	167	0,8549	155	0,8840	158	0,8944	176
Стражица	0,7593	168	0,8545	154	0,8888	175	0,8906	168
Борован	0,7595	169	0,8608	171	0,8862	165	0,8892	161
Стрелча	0,7595	170	0,8849	214	0,8788	146	0,8801	142

Община	Средна трансформирана интегрална оценка (2000-2002)	Ранг	Интегрална оценка-2000	Ранг по интегр. оценка-2000	Интегрална оценка-2001	Ранг по интегр. оценка-2001	Интегрална оценка-2002	Ранг по интегр. оценка-2002
Стралджа	0,7601	171	0,8347	117	0,8948	185	0,8993	187
Николаево	0,7602	172	0,8637	179	0,8866	168	0,8878	159
Макреш	0,7612	173	0,8475	139	0,8801	149	0,9066	204
Нови пазар	0,7619	174	0,8629	177	0,8794	147	0,8978	184
Златоград	0,7619	175	0,8649	182	0,8867	169	0,8893	162
Ситово	0,7623	176	0,8576	161	0,8913	179	0,8903	167
Земен	0,7631	177	0,8574	160	0,8911	178	0,8918	170
Алфатар	0,7646	178	0,8693	188	0,8874	172	0,8894	163
Долна Митрополия	0,7663	179	0,8492	145	0,8905	177	0,9023	196
Добрич	0,7666	180	0,8539	153	0,8939	184	0,8963	178
Белоградчик	0,7674	181	0,8646	180	0,9028	197	0,8814	146
Маджарово	0,7683	182	0,8858	215	0,8855	163	0,8852	156
Сапарева баня	0,7684	183	0,8775	200	0,8869	170	0,8897	164
Крушари	0,7734	184	0,8630	178	0,8938	183	0,8997	188
Левски	0,7735	185	0,8602	170	0,8952	186	0,9004	190
Елена	0,7760	186	0,8695	189	0,8986	188	0,8943	175
Долни чифлик	0,7776	187	0,8791	202	0,8865	167	0,9019	193
Оряхово	0,7783	188	0,8657	184	0,9009	191	0,8978	183
Сатовча	0,7820	189	0,8775	199	0,9023	196	0,8936	174
Долна баня	0,7827	190	0,8847	213	0,8938	182	0,8981	185
Дулово	0,7827	191	0,8680	186	0,9003	190	0,9030	197
Бойница	0,7834	192	0,8609	172	0,9054	207	0,9038	198
Дългопол	0,7836	193	0,8706	190	0,9017	193	0,9011	191
Рудозем	0,7848	194	0,8590	168	0,9023	195	0,9101	212
Хаджидимово	0,7850	195	0,8723	191	0,9046	205	0,8991	186
Чупрене	0,7867	196	0,8754	195	0,9065	210	0,8975	182
Кърджали	0,7873	197	0,8791	203	0,8956	187	0,9065	203
Опака	0,7883	198	0,8752	194	0,9043	204	0,9021	195
Никопол	0,7887	199	0,8627	176	0,9029	199	0,9124	215
Летница	0,7915	200	0,8764	196	0,9031	200	0,9070	206
Велинград	0,7919	201	0,8907	222	0,9010	192	0,8999	189
Угърчин	0,7944	202	0,8741	192	0,9083	213	0,9075	208
Хитрино	0,7946	203	0,8770	198	0,9050	206	0,9091	210
Тополовград	0,7948	204	0,8743	193	0,9059	209	0,9102	213
Вършец	0,7951	205	0,8783	201	0,9023	194	0,9114	214
Главиница	0,7953	206	0,8824	206	0,9057	208	0,9057	200
Ново село	0,7957	207	0,8765	197	0,9028	198	0,9131	217
Тетевен	0,7987	208	0,8984	231	0,9000	189	0,9051	199
Брацигово	0,8000	209	0,8884	219	0,9043	203	0,9094	211
Смядово	0,8003	210	0,8832	209	0,9108	214	0,9070	207
Исперих	0,8025	211	0,8836	211	0,9033	201	0,9173	221
Сливо поле	0,8030	212	0,9003	233	0,9040	202	0,9059	201
Криводол	0,8037	213	0,8821	205	0,9067	211	0,9166	220
Борино	0,8045	214	0,8901	220	0,9229	233	0,8964	179
Бойчиновци	0,8049	215	0,8829	208	0,9112	215	0,9134	218
Ветово	0,8082	216	0,8879	217	0,9078	212	0,9179	222
Гърмен	0,8095	217	0,8932	226	0,9178	220	0,9063	202
Лозница	0,8100	218	0,8596	169	0,9216	227	0,9261	236
Роман	0,8103	219	0,8924	224	0,9190	222	0,9067	205
Кубрат	0,8132	220	0,8834	210	0,9158	218	0,9202	228
Гурково	0,8151	221	0,8882	218	0,9231	234	0,9124	216
Симеоновград	0,8156	222	0,8821	204	0,9192	223	0,9211	230
Мизия	0,8185	223	0,8824	207	0,9147	217	0,9295	240
Искър	0,8185	224	0,9060	241	0,9192	224	0,9089	209
Завет	0,8207	225	0,8979	230	0,9184	221	0,9182	223
Бяла Слатина	0,8228	226	0,8987	232	0,9199	226	0,9191	224
Антоново	0,8238	227	0,9006	235	0,9228	232	0,9165	219
Мадан	0,8251	228	0,8847	212	0,9141	216	0,9377	248
Брусарци	0,8254	229	0,8944	227	0,9264	237	0,9193	225

Община	Средна трансформирана интегрална оценка (2000-2002)	Ранг	Интегрална оценка-2000	Ранг по интегр. оценка-2000	Интегрална оценка-2001	Ранг по интегр. оценка-2001	Интегрална оценка-2002	Ранг по интегр. оценка-2002
Ценово	0,8263	230	0,8931	225	0,9221	230	0,9258	234
Чипровци	0,8281	231	0,8970	229	0,9195	225	0,9283	238
Гулянци	0,8284	232	0,8922	223	0,9218	228	0,9296	241
Руен	0,8298	233	0,9018	237	0,9274	239	0,9196	226
Тервел	0,8299	234	0,8902	221	0,9219	229	0,9330	243
Цар Калоян	0,8327	235	0,9016	236	0,9266	238	0,9245	231
Омуртаг	0,8327	236	0,9379	257	0,9244	235	0,9020	194
Павел баня	0,8364	237	0,9150	245	0,9223	231	0,9249	233
Хайредин	0,8380	238	0,9030	239	0,9318	241	0,9260	235
Лом	0,8397	239	0,9006	234	0,9252	236	0,9364	246
Полски Тръмбеш	0,8405	240	0,8867	216	0,9289	240	0,9435	251
Брегово	0,8407	241	0,9021	238	0,9320	242	0,9302	242
Самуил	0,8448	242	0,8952	228	0,9341	243	0,9386	249
Якоруда	0,8449	243	0,9160	247	0,9389	248	0,9199	227
Ракитово	0,8461	244	0,9208	252	0,9369	246	0,9202	229
Кнежа	0,8465	245	0,9112	242	0,9168	219	0,9471	252
Черноочене	0,8484	246	0,9034	240	0,9363	245	0,9359	244
Якимово	0,8501	247	0,9149	244	0,9422	251	0,9245	232
Белица	0,8547	248	0,9142	243	0,9446	252	0,9292	239
Кайнарджа	0,8581	249	0,9160	248	0,9512	256	0,9262	237
Димово	0,8645	250	0,9158	246	0,9506	255	0,9359	245
Венец	0,8705	251	0,9165	249	0,9385	247	0,9559	256
Стамболово	0,8719	252	0,9263	253	0,9346	244	0,9550	254
Момчилград	0,8737	253	0,9200	251	0,9402	250	0,9563	257
Ардино	0,8767	254	0,9179	250	0,9501	254	0,9522	253
Медковец	0,8838	255	0,9493	260	0,9493	253	0,9416	250
Върбица	0,8862	256	0,9435	258	0,9612	258	0,9372	247
Неделино	0,8902	257	0,9303	254	0,9578	257	0,9552	255
Никола Козлево	0,8970	258	0,9309	255	0,9393	249	0,9825	261
Каолиново	0,9085	259	0,9468	259	0,9650	259	0,9625	259
Вълчедръм	0,9130	260	0,9600	262	0,9687	260	0,9563	258
Кирково	0,9152	261	0,9360	256	0,9717	261	0,9727	260
Крумовград	0,9468	262	0,9646	263	0,9829	262	0,9866	263
Ружинци	0,9497	263	0,9597	261	0,9936	263	0,9837	262
Джебел	1,0000	264	1,0086	264	1,0088	264	1,0060	264

ПРИЛОЖЕНИЕ 4

Потенциал, равнище на развитие, човешко развитие и конкурентоспособност на общините

Общини	Потенциал		Равнище на развитие		Човешко развитие		Конкурентоспособност	
	Оценка	Ранг	Оценка	Ранг	Оценка	Ранг	Оценка	Ранг
Белоградчик	0,9138	143	0,8814	146	0,7813	138	0,8440	129
Бойница	1,0282	263	0,9038	198	0,8647	230	1,0249	263
Брегово	0,9563	247	0,9302	242	0,8585	224	0,9413	252
Видин	0,8881	48	0,8632	105	0,5750	20	0,7549	44
Грамада	0,9856	256	0,8965	180	0,8414	201	0,9595	258
Димово	0,9478	237	0,9359	245	0,8226	179	0,9241	245
Кула	0,9548	244	0,8966	181	0,7124	70	0,8882	213
Макреш	1,0043	260	0,9066	204	0,8193	174	0,9831	262
Ново село	0,9959	258	0,9131	217	0,7191	73	0,9523	255
Ружинци	0,9535	242	0,9837	262	0,8001	158	0,9503	254
Чупрене	0,9638	251	0,8975	182	0,8198	176	0,9259	246
Борован	0,9522	241	0,8892	161	0,8221	177	0,9077	231
Бяла Слатина	0,9062	120	0,9191	224	0,8115	167	0,8610	157
Враца	0,8732	20	0,8751	126	0,4560	6	0,7216	18
Козлодуй	0,9096	130	0,6792	7	0,4704	8	0,7003	12
Криводол	0,9550	245	0,9166	220	0,8394	200	0,9282	248
Мездра	0,8988	86	0,8717	118	0,7285	80	0,8068	83
Мизия	0,9425	227	0,9295	240	0,7745	130	0,9022	227
Оряхово	0,9333	212	0,8978	183	0,7749	131	0,8751	180
Роман	0,9213	181	0,9067	205	0,8229	180	0,8766	187
Хайредин	0,9664	252	0,9260	235	0,8195	175	0,9422	253
Берковица	0,8985	84	0,8832	150	0,7321	85	0,8129	91
Бойчиновци	0,9462	235	0,9134	218	0,7333	88	0,8895	217
Брусарци	0,9558	246	0,9193	225	0,7737	128	0,9142	238
Вълчедръм	0,9427	228	0,9563	258	0,8311	190	0,9302	249
Вършец	0,9147	151	0,9114	214	0,7855	142	0,8607	156
Георги Дамяново	0,9631	250	0,8794	141	0,8019	161	0,9124	235
Лом	0,9110	136	0,9364	246	0,7495	99	0,8600	152
Медковец	0,9766	255	0,9416	250	0,8535	218	0,9712	261
Монтана	0,8848	37	0,8750	124	0,5355	14	0,7493	40
Чипровци	0,9563	248	0,9283	238	0,7790	136	0,9204	244
Якимово	0,9727	254	0,9245	232	0,8391	199	0,9546	256
Велико Търново	0,8745	24	0,8188	47	0,4600	7	0,6957	11
Горна Оряховица	0,8944	68	0,8148	41	0,6977	60	0,7682	48
Елена	0,8941	66	0,8943	175	0,7989	157	0,8302	107
Златарица	0,9188	165	0,8790	139	0,7270	78	0,8358	119
Лясковец	0,9285	198	0,8353	68	0,8561	221	0,8637	162
Павликени	0,9151	156	0,8813	145	0,7695	124	0,8426	127
Полски Тръмбеш	0,9298	203	0,9435	251	0,8253	184	0,9060	230
Свищов	0,9098	132	0,8648	108	0,6884	55	0,8084	87
Стражица	0,9011	92	0,8906	168	0,7863	143	0,8338	117
Сухиндол	0,9394	223	0,8506	84	0,8015	160	0,8691	174
Габрово	0,8821	34	0,8299	62	0,5528	17	0,7267	21
Дряново	0,9262	193	0,8239	53	0,6362	35	0,8013	78
Севлиево	0,8872	45	0,8095	36	0,5949	24	0,7330	28
Трявна	0,9142	146	0,8665	110	0,6970	59	0,8169	95
Априлци	0,9404	225	0,8537	87	0,6316	34	0,8326	113
Летница	0,9307	206	0,9070	206	0,8502	211	0,8959	221
Ловеч	0,8852	39	0,8160	45	0,5816	22	0,7302	24
Луковит	0,9048	112	0,8742	122	0,8450	203	0,8469	133
Тетевен	0,8847	36	0,9051	199	0,6978	61	0,7982	72
Троян	0,8914	57	0,8193	48	0,5418	15	0,7328	27
Угърчин	0,9254	189	0,9075	208	0,8353	195	0,8854	205
Ябланица	0,9198	174	0,8112	37	0,7895	148	0,8243	102
Белене	0,9305	205	0,8491	80	0,6725	50	0,8255	104
Гулянци	0,9462	234	0,9296	241	0,7982	155	0,9128	236
Долна Митрополия	0,9247	187	0,9023	196	0,7679	122	0,8646	164

Общини	Потенциал		Равнище на развитие		Човешко развитие		Конкурентоспособност	
	Оценка	Ранг	Оценка	Ранг	Оценка	Ранг	Оценка	Ранг
Долни Дъбник	0,9254	190	0,8898	165	0,8424	202	0,8791	194
Искър	0,9382	218	0,9089	209	0,7786	135	0,8877	211
Кнежа	0,9296	201	0,9471	252	0,7377	89	0,8861	206
Левски	0,9206	177	0,9004	190	0,7808	137	0,8616	159
Никопол	0,9309	207	0,9124	215	0,8593	226	0,9013	225
Плевен	0,8627	10	0,8284	59	0,5174	11	0,6931	10
Пордим	0,9521	240	0,8398	71	0,6373	38	0,8440	128
Червен бряг	0,9012	93	0,8914	169	0,7463	93	0,8239	101
Борово	0,9403	224	0,8835	151	0,7672	120	0,8757	184
Бяла (Рс)	0,9148	153	0,8613	102	0,7848	140	0,8371	120
Ветово	0,9040	106	0,9179	222	0,8190	173	0,8597	150
Две могили	0,9191	169	0,8757	128	0,8516	214	0,8674	172
Иваново	0,9493	238	0,8491	81	0,7854	141	0,8774	190
Русе	0,8441	7	0,8150	42	0,6090	28	0,6803	9
Сливо поле	0,9313	209	0,9059	201	0,8031	162	0,8835	201
Ценово	0,9546	243	0,9258	234	0,7659	117	0,9139	237
Аврен	0,9207	179	0,8692	116	0,8344	192	0,8617	160
Аксаково	0,9009	90	0,7251	16	0,7325	86	0,7546	43
Белослав	0,9080	124	0,7048	12	0,5979	25	0,7270	22
Бяла (Вн)	0,9265	194	0,8039	30	0,8388	198	0,8442	130
Варна	0,6597	2	0,7550	20	0,5506	16	0,4116	3
Ветрино	0,9504	239	0,8944	176	0,8138	169	0,9055	229
Вълчи дол	0,9266	196	0,8921	171	0,8686	231	0,8891	215
Девня	0,9185	164	0,5769	3	0,5002	9	0,7035	13
Долни чифлик	0,8886	49	0,9019	193	0,9097	250	0,8598	151
Дългопол	0,8999	88	0,9011	191	0,8453	204	0,8536	142
Провадия	0,9033	103	0,8679	113	0,7493	98	0,8160	93
Суворово	0,9290	199	0,8696	117	0,7902	149	0,8606	155
Балчик	0,9017	95	0,6715	6	0,8132	168	0,7659	47
Ген. Тошево	0,9092	126	0,9013	192	0,8469	207	0,8656	169
Добрич	0,8967	77	0,8963	178	0,9462	256	0,8782	191
Добрич-гр.	0,7606	5	0,8129	38	0,6130	29	0,5754	4
Каварна	0,9144	149	0,8376	70	0,8353	194	0,8405	125
Крушари	0,9139	144	0,8997	188	0,9334	255	0,8962	222
Тервел	0,8927	60	0,9330	243	0,9058	248	0,8789	192
Шабла	0,9476	236	0,8200	50	0,7779	133	0,8619	161
Завет	0,9029	100	0,9182	223	0,8774	237	0,8751	181
Исперих	0,8981	82	0,9173	221	0,8479	208	0,8603	153
Кубрат	0,9042	107	0,9202	228	0,9015	243	0,8847	202
Лозница	0,9058	118	0,9261	236	0,8915	240	0,8866	208
Разград	0,8808	33	0,8532	86	0,6265	33	0,7508	41
Самуил	0,9144	148	0,9386	249	0,9081	249	0,9080	232
Цар Калоян	0,9244	186	0,9245	231	0,8526	215	0,8972	223
Алфатар	0,9315	211	0,8894	163	0,9554	257	0,9198	243
Главиница	0,9001	89	0,9057	200	1,0239	262	0,9124	234
Дулово	0,8877	47	0,9030	197	0,9976	261	0,8880	212
Кайнарджа	0,9132	141	0,9262	237	0,9933	260	0,9269	247
Силистра	0,8910	56	0,8576	94	0,6592	45	0,7735	54
Ситово	0,9341	214	0,8903	167	0,9869	258	0,9333	250
Тутракан	0,9077	122	0,8901	166	0,8302	189	0,8537	143
Антоново	0,9048	113	0,9165	219	0,8566	222	0,8705	177
Омуртаг	0,8936	64	0,9020	194	0,7741	129	0,8268	105
Опака	0,9161	158	0,9021	195	0,8734	235	0,8821	197
Попово	0,8904	55	0,8775	133	0,7536	103	0,8054	82
Търговище	0,8754	26	0,8543	88	0,6598	46	0,7517	42
Велики Преслав	0,9100	133	0,8759	129	0,7565	105	0,8303	109
Венец	0,9112	137	0,9559	256	0,8716	233	0,9026	228
Върбица	0,8935	63	0,9372	247	0,9054	247	0,8819	196
Каолиново	0,9061	119	0,9625	259	0,9107	252	0,9114	233
Каспичан	0,9191	168	0,8921	172	0,7956	154	0,8596	149
Никола Козлево	0,9080	123	0,9825	261	0,8924	241	0,9192	242
Нови пазар	0,9050	114	0,8978	184	0,8075	164	0,8478	134
Смядово	0,9201	176	0,9070	207	0,8530	216	0,8835	200

Общини	Потенциал		Равнище на развитие		Човешко развитие		Конкурентоспособност	
	Оценка	Ранг	Оценка	Ранг	Оценка	Ранг	Оценка	Ранг
Хитрино	0,9315	210	0,9091	210	0,7945	153	0,8831	198
Шумен	0,8699	16	0,8293	61	0,6368	37	0,7274	23
Айтос	0,8940	65	0,8816	147	0,8554	220	0,8401	124
Бургас	0,8346	6	0,7605	21	0,5675	19	0,6345	6
Камено	0,9257	191	0,7207	14	0,6739	51	0,7737	55
Карнобат	0,8977	81	0,8545	89	0,7701	126	0,8083	86
Малко Търново	0,9180	163	0,7812	23	0,7292	82	0,7952	71
Несебър	0,8942	67	0,5376	1	0,7602	108	0,7258	20
Поморие	0,8949	71	0,8004	27	0,7637	112	0,7802	62
Приморско	0,9135	142	0,5472	2	0,7332	87	0,7459	34
Руен	0,8737	21	0,9196	226	0,9877	259	0,8770	189
Созопол	0,8954	73	0,7447	19	0,7102	68	0,7470	36
Средец	0,8889	50	0,8592	98	0,8234	182	0,8141	92
Сунгурларе	0,8900	54	0,8789	137	0,8458	205	0,8311	112
Царево	0,8993	87	0,7283	17	0,6426	40	0,7309	25
Котел	0,8764	28	0,8484	78	1,0860	264	0,8832	199
Нова Загора	0,8864	42	0,8780	134	0,9109	253	0,8464	132
Сливен	0,8509	8	0,8421	73	0,7874	146	0,7489	39
Твърдица	0,8954	74	0,8848	154	1,0781	263	0,9168	241
Болярово	0,9385	220	0,8685	114	0,8734	236	0,8950	220
Елхово	0,9030	101	0,8730	120	0,7616	111	0,8212	97
Стралджа	0,9147	152	0,8993	187	0,8930	242	0,8848	203
Тунджа	0,9200	175	0,8739	121	0,8222	178	0,8595	148
Ямбол	0,7603	4	0,8591	97	0,6606	47	0,6149	5
Ардино	0,9028	98	0,9522	253	0,8172	172	0,8758	185
Джебел	0,9035	104	1,0060	264	0,8505	213	0,9158	240
Кирково	0,8858	41	0,9727	260	0,8462	206	0,8752	182
Крумовград	0,8755	27	0,9866	263	0,8642	229	0,8766	186
Кърджали	0,8740	23	0,9065	203	0,6237	31	0,7689	50
Момчилград	0,9024	97	0,9563	257	0,8534	217	0,8874	210
Черноочене	0,9046	110	0,9359	244	0,9046	246	0,8940	219
Батак	0,9031	102	0,8043	31	0,7892	147	0,7996	74
Белово	0,9145	150	0,8279	58	0,7671	119	0,8179	96
Брацигово	0,9163	159	0,9094	211	0,8003	159	0,8657	170
Велинград	0,8766	30	0,8999	189	0,7701	127	0,8037	80
Лесичово	0,9346	215	0,8860	157	0,8589	225	0,8936	218
Пазарджик	0,8668	12	0,8208	52	0,6957	58	0,7337	29
Панагюрище	0,8876	46	0,8670	111	0,7028	64	0,7839	65
Пещера	0,8850	38	0,8261	55	0,8573	223	0,8051	81
Ракитово	0,8988	85	0,9202	229	0,9097	251	0,8808	195
Септември	0,8973	80	0,8869	158	0,9168	254	0,8653	165
Стрелча	0,9252	188	0,8801	142	0,7927	152	0,8610	158
Асеновград	0,8773	31	0,8662	109	0,7486	96	0,7821	64
Брезово	0,9456	232	0,8525	85	0,7518	101	0,8655	166
Калояново	0,9434	229	0,8612	101	0,7644	115	0,8693	175
Карлово	0,8667	11	0,8567	92	0,7638	114	0,7684	49
Кричим	0,8944	69	0,8836	152	0,8257	185	0,8329	116
Куклен	0,8889	51	0,6972	10	0,6366	36	0,7059	14
Лъки	0,9178	162	0,8286	60	0,7984	156	0,8309	110
Марица	0,9164	160	0,8061	33	0,8163	170	0,8254	103
Перущица	0,9121	139	0,8252	54	0,6914	56	0,7947	70
Пловдив	0,4979	1	0,7973	25	0,5308	12	0,3458	1
Първомай	0,9127	140	0,8790	140	0,7838	139	0,8423	126
Раковски	0,9142	147	0,8806	143	0,8353	196	0,8589	147
Родопи	0,8966	76	0,8207	51	0,6997	63	0,7741	56
Садово	0,9301	204	0,8571	93	0,8546	219	0,8741	179
Стамболийски	0,8745	25	0,8350	67	0,8043	163	0,7798	60
Съединение	0,9461	233	0,8850	155	0,7874	145	0,8891	216
Хисаря	0,9234	184	0,8824	149	0,7491	97	0,8487	137
Баните	0,9229	183	0,8945	177	0,7543	104	0,8551	144
Борино	0,9149	154	0,8964	179	0,7287	81	0,8395	123
Девин	0,8950	72	0,8817	148	0,7662	118	0,8165	94
Доспат	0,9016	94	0,8751	125	0,7080	66	0,8070	85

Общини	Потенциал		Равнище на развитие		Човешко развитие		Конкурентоспособност	
	Оценка	Ранг	Оценка	Ранг	Оценка	Ранг	Оценка	Ранг
Златоград	0,9055	116	0,8893	162	0,7282	79	0,8239	100
Мадан	0,9046	111	0,9377	248	0,7392	90	0,8503	138
Неделино	0,9019	96	0,9552	255	0,7758	132	0,8655	167
Рудозем	0,9082	125	0,9101	212	0,3995	3	0,7813	63
Смолян	0,8801	32	0,8142	40	0,5544	18	0,7172	16
Чепеларе	0,9149	155	0,8078	34	0,6399	39	0,7800	61
Братя Даскалови	0,9350	216	0,8486	79	0,8346	193	0,8714	178
Гурково	0,9106	135	0,9124	216	0,8689	232	0,8790	193
Гълъбово	0,9225	182	0,7136	13	0,5132	10	0,7351	30
Казанлък	0,8697	15	0,8607	100	0,6515	43	0,7455	32
Мъглиж	0,9028	99	0,8782	135	0,9040	245	0,8640	163
Николаево	0,9196	173	0,8878	159	0,9037	244	0,8887	214
Опан	1,0030	259	0,8455	75	0,8106	166	0,9548	257
Павел баня	0,8972	78	0,9249	233	0,8233	181	0,8562	145
Раднево	0,9173	161	0,6815	8	0,5855	23	0,7325	26
Стара Загора	0,8520	9	0,8195	49	0,4498	4	0,6633	7
Чирпан	0,9098	131	0,8633	106	0,7469	94	0,8218	98
Димитровград	0,8964	75	0,8332	65	0,7429	92	0,7900	68
Ивайловград	0,8924	59	0,8763	131	0,7191	74	0,7985	73
Любимец	0,9189	166	0,8585	96	0,8098	165	0,8480	135
Маджарово	0,9442	231	0,8852	156	0,7865	144	0,8864	207
Минерални бани	0,9209	180	0,8578	95	0,7651	116	0,8384	121
Свиленград	0,8972	79	0,8276	57	0,6879	54	0,7750	57
Симеоновград	0,9196	172	0,9211	230	0,8886	239	0,8999	224
Стамболово	0,9190	167	0,9550	254	0,8858	238	0,9155	239
Тополовград	0,9113	138	0,9102	213	0,8277	186	0,8672	171
Харманли	0,8933	61	0,8771	132	0,7609	109	0,8106	90
Хасково	0,8693	14	0,8404	72	0,5774	21	0,7191	17
Банско	0,9045	109	0,8506	84	0,6790	53	0,7927	69
Белица	0,9010	91	0,9292	239	0,8727	234	0,8769	188
Благоевград	0,8689	13	0,7944	24	0,4539	5	0,6761	8
Гоце Делчев	0,8853	40	0,8627	104	0,6613	48	0,7690	51
Гърмен	0,8933	62	0,9063	202	0,8373	197	0,8460	131
Кресна	0,9153	157	0,8808	144	0,7302	84	0,8329	115
Петрич	0,8702	18	0,8347	66	0,7592	107	0,7614	46
Разлог	0,8945	70	0,8638	107	0,7421	91	0,8010	77
Сандански	0,8740	22	0,8564	91	0,6504	42	0,7487	38
Сатовча	0,8892	52	0,8936	174	0,8243	183	0,8310	111
Симитли	0,8893	53	0,8887	160	0,8298	188	0,8303	108
Струмяни	0,9262	192	0,8613	103	0,8170	171	0,8605	154
Хаджидимово	0,9039	105	0,8991	186	0,7781	134	0,8392	122
Якоруда	0,8983	83	0,9199	227	0,8612	228	0,8656	168
Бобов дол	0,9241	185	0,7249	15	0,3870	2	0,7242	19
Бобошево	0,9622	249	0,8605	99	0,7251	77	0,8850	204
Дупница	0,8872	44	0,8022	29	0,7224	76	0,7597	45
Кочериново	0,9442	230	0,8789	138	0,7297	83	0,8699	176
Кюстендил	0,8765	29	0,8501	82	0,6451	41	0,7477	37
Невестино	0,9951	257	0,8762	130	0,7202	75	0,9355	251
Рила	0,9266	195	0,8324	64	0,8287	187	0,8522	141
Сапарева баня	0,9191	170	0,8897	164	0,7692	123	0,8517	139
Трекляно	1,0178	262	0,8357	69	0,7910	150	0,9671	259
Брезник	0,9380	217	0,8928	173	0,7611	110	0,8755	183
Земен	0,9667	253	0,8918	170	0,7116	69	0,9017	226
Ковачевци	1,0060	261	0,8480	77	0,8488	210	0,9694	260
Перник	0,8701	17	0,8723	119	0,6086	27	0,7425	31
Радомир	0,9095	127	0,8783	136	0,7485	95	0,8287	106
Трън	0,9333	213	0,8679	112	0,7581	106	0,8574	146
Антон	0,9296	202	0,8050	32	0,8504	212	0,8520	140
Божурище	0,9386	221	0,7383	18	0,6954	57	0,8019	79
Ботевград	0,8832	35	0,8545	90	0,6993	62	0,7713	52
Годеч	0,9312	208	0,8445	74	0,6657	49	0,8229	99
Горна Малина	0,9281	197	0,8264	56	0,7637	113	0,8345	118
Долна баня	0,9095	128	0,8981	185	0,8596	227	0,8681	173

Общини	Потенциал		Равнище на развитие		Човешко развитие		Конкурентоспособност	
	Оценка	Ранг	Оценка	Ранг	Оценка	Ранг	Оценка	Ранг
Драгоман	0,9405	226	0,7724	22	0,7673	121	0,8327	114
Елин Пелин	0,9054	115	0,8475	76	0,7519	102	0,8103	89
Етрополе	0,9045	108	0,8154	43	0,7134	71	0,7857	66
Златица	0,9140	145	0,8087	35	0,6788	52	0,7877	67
Ихтиман	0,8868	43	0,8318	63	0,8482	209	0,8070	84
Копrivщица	0,9206	178	0,8006	28	0,7096	67	0,8010	76
Костенец	0,9065	121	0,8690	115	0,7057	65	0,8099	88
Костинброд	0,9193	171	0,7981	26	0,6240	32	0,7788	59
Мирково	0,9096	129	0,6981	11	0,7913	151	0,7759	58
Пирдоп	0,9102	134	0,6939	9	0,5324	13	0,7148	15
Правец	0,9056	117	0,8131	39	0,7697	125	0,8009	75
Самоков	0,8727	19	0,8754	127	0,7145	72	0,7720	53
Своге	0,8914	58	0,8169	46	0,6131	30	0,7456	33
Сливница	0,9384	219	0,8847	153	0,6528	44	0,8480	136
Чавдар	0,9391	222	0,8744	123	0,8329	191	0,8871	209
Челопеч	0,9294	200	0,6458	4	0,6026	26	0,7470	35
София-гр.	0,7027	3	0,6672	5	0,1955	1	0,3575	2
Средно			0,8156	44	0,7496	100		